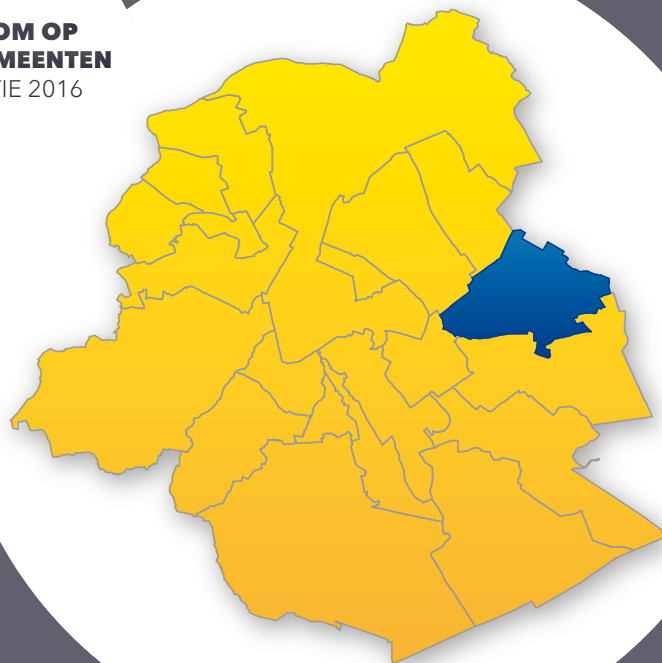

**ZOOM OP
DE GEMEENTEN**
EDITIE 2016

zoom op

SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN
WELZIJN BRUSSEL

OBSERVATOIRE DE
LA SANTÉ ET DU SOCIAL
DE BRUXELLES

COMMISSION COMMUNAUTAIRE COMMUNE
GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

INSTITUT DE RECHERCHES
INTERDISCIPLINAIRES SUR BRUXELLES
UNIVERSITÉ SAINT-LOUIS - BRUXELLES

UNIVERSITÉ SAINT-LOUIS - BRUXELLES

Realisatie

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel
Institut de recherches interdisciplinaires sur Bruxelles -
Université Saint-Louis - Brussel (directie: Benjamin WAYENS)

Vertaling

Brussels Translation

Lay-out

Nathalie DA COSTA MAYA,
Centre de Diffusion de la Culture Sanitaire asbl

Voor meer informatie

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

Roger KALENGA-MPALA
Perspective
Naamsestraat 59 – 1000 Brussel
bisa@perspective.brussels – www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad

Marion ENGLERT en Sarah LUYTEN
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
Louizalaan 183 – 1050 Brussel
observat@ggc.irisnet.be – www.observatbru.be

Depotnummer

D/2016/9334/16
D/2016/6374/264

Het rapport mag gekopieerd worden mits vermelding van de bron:

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium
voor Gezondheid en Welzijn Brussel-Hoofdstad
(Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie), 2016, Zoom
op de gemeenten: Sint-Lambrechts-Woluwe.

Ce document est également disponible en français.

1. SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE EN HAAR INWONERS IN ENKELE WOORDEN

4

2. BEVOLKING

9

- 2.1. Evolutie en loop van de bevolking 9
- 2.2. Structuur van de bevolking volgens leeftijd en geslacht 10
- 2.3. Nationaliteiten 12
- 2.4. Huishoudens 13

3. JONGE KINDEREN

14

- 3.1. Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar 14
- 3.2. Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid 14

4. ONDERWIJS

16

- 4.1. Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar 16
- 4.2. Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van scholing en onderwijsvorm 17
- 4.3. Schoolachterstand 18

5. ARBEIDSMARKT

19

- 5.1. Socio-economische positie van de bevolking 19
- 5.2. Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad 20
- 5.3. Profiel van de niet-werkende werkzoekenden 21
- 5.4. Deeltijdse werknemers 21

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

22

- 6.1. Binnenlandse werkgelegenheid 22
- 6.2. Ondernemingen 23
- 6.3. Evolutie 2006-2013 24

7. INKOMENS

25

- 7.1. Fiscale inkomens 25
- 7.2. Personen die leven van een minimum- of vervangingsinkomen 28
- 7.3. Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVV) 29

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

30

- 8.1. Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën 30
- 8.2. Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven 30
- 8.3. Investerings 32

9. HUISVESTING

33

- 9.1. Kenmerken van het woningbestand 33
- 9.2. Sociale woningen 35
- 9.3. Huurprijs en vastgoedprijzen 35

10. GEZONDHEID

36

- 10.1. Gezondheid van de pasgeborenen 36
- 10.2. Algemene gezondheidstoestand 38

WOORDENLIJST

41

LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

45

VOOR WIE MEER WIL WETEN

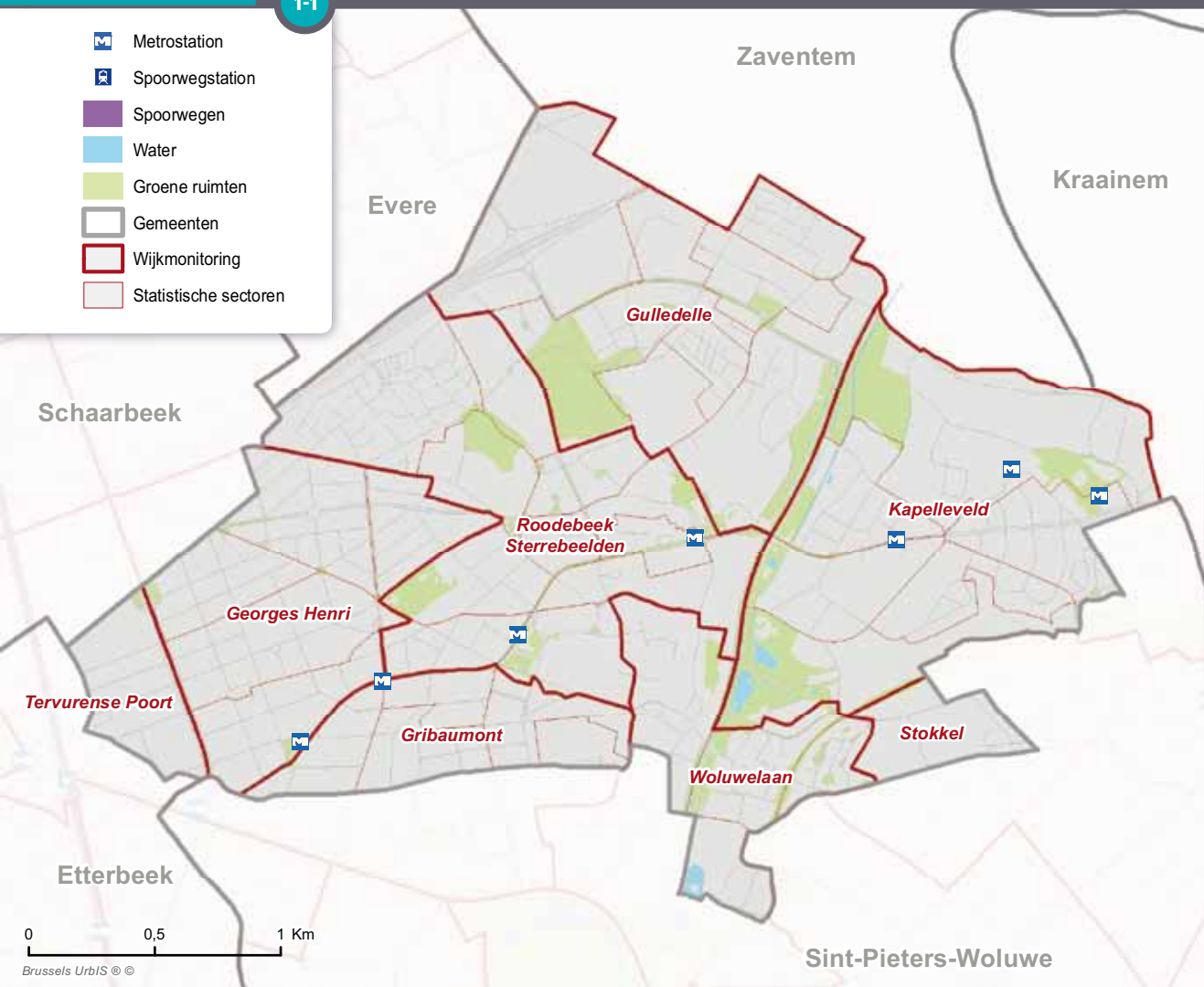
46

1. SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE EN HAAR INWONERS IN ENKELE WOORDEN¹

1-1

Referentiekarta van Sint-Lambrechts-Woluwe

- Metrostation
- Spoorwegstation
- Spoorwegen
- Water
- Groene ruimten
- Gemeenten
- Wijkmonitoring
- Statistische sectoren

LANDSCHAP EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED

Sint-Lambrechts-Woluwe (7,5 km², 4,5 % van het gewestelijk grondgebied) is een gemeente in de [tweede kroon](#)² en gelegen in het oosten van het Brussels Gewest. Ze grenst in het noordwesten aan Schaarbeek en Evere, in het noordoosten aan Zaventem (Vlaams Gewest), in het oosten aan Kraainem (Vlaams Gewest), in het zuiden aan Sint-Pieters-Woluwe en in het zuidwesten aan Etterbeek.

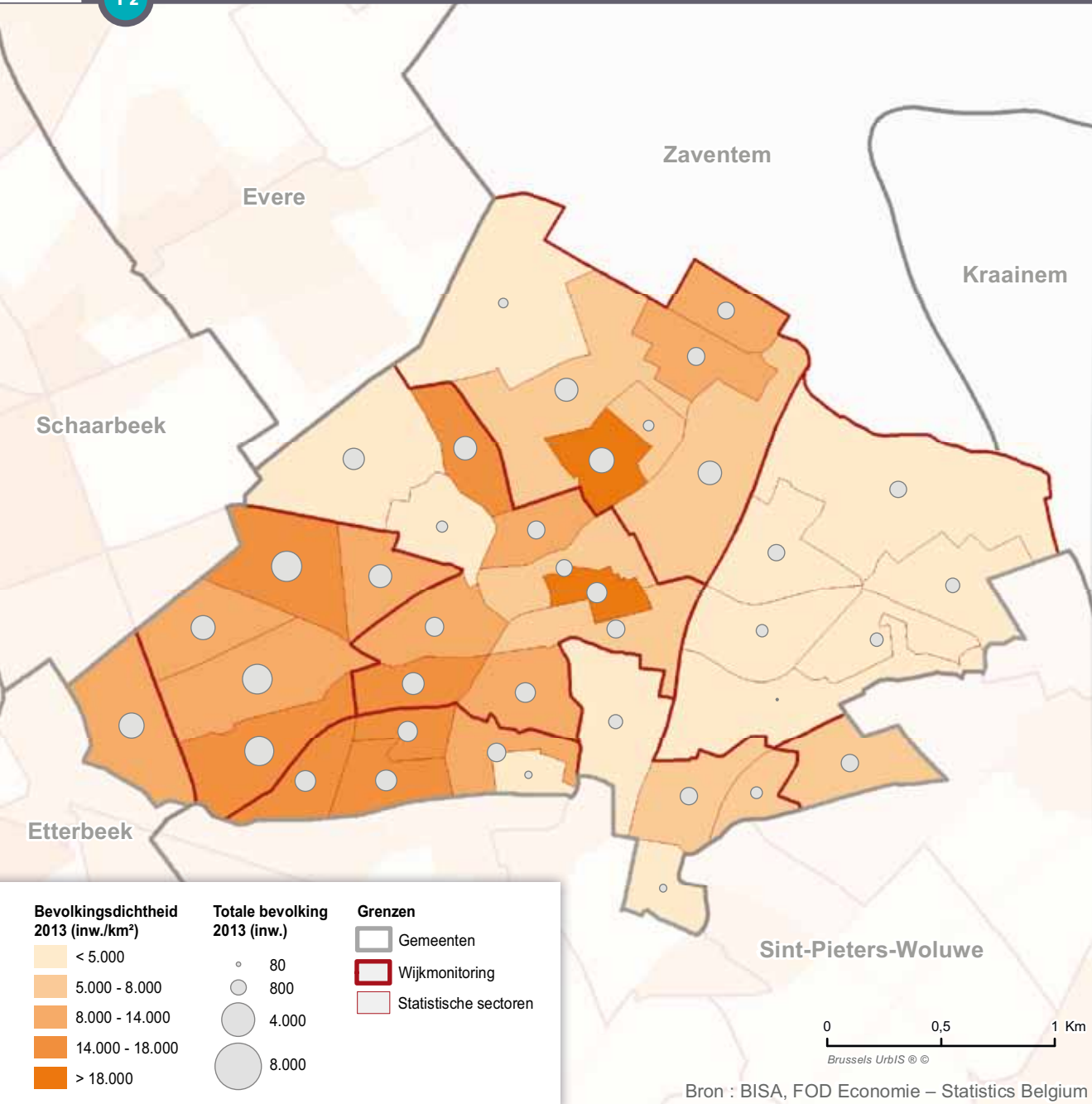
De **referentiekarta** ¹⁻¹ geeft weer hoe de gemeente wordt opgedeeld wanneer infragemeentelijke statistieken worden voorgesteld, meer bepaald in [statistische sectoren](#) en [wijken](#) van de Wijkmonitoring. De gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe telt acht wijken. De grenzen van deze wijken vallen niet steeds samen met de gemeentegrenzen, wat de continuïteit van de bebouwing benadrukt. Dat is het geval voor de wijken Kapelleveld, Stokkel, Woluwelaan en Gribaumont (met Sint-Pieters-Woluwe), Tervurensepoort (met Etterbeek, Stad Brussel en Schaarbeek) en Georges-Henri (met Schaarbeek).

De gemeente wordt van zuid naar noord doorkruist door de Woluwelaan, die de loop van de Woluwe, een zijriviertje van de Zenne, volgt. In deze vallei en langs de oude spoorweg Brussel-Tervuren liggen **groene ruimten** (zoals het Bronnenpark en het Maloupark). In deze zone bevindt zich ook een stuk van de "Groene Wandeling" (ter hoogte van de oude spoorlijn), die een belangrijke rol speelt in het [groene en blauwe netwerk](#) van het Gewest. Deze groene strook, samen met de andere groene ruimten van de gemeenten (onder andere het Georges Henripark, het Schumanpark

¹ Op het einde van het document vindt u een selecte bibliografie, pagina 46.

² De blauwgekleurde woorden worden in de woordenlijst op het einde van dit document gedefinieerd.

1-2 Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Sint-Lambrechts-Woluwe, 1 januari 2013

en het Roodebeekpark) en de openluchtinfrastructuur, geven de gemeente een groen karakter.

De **bevolkingsdichtheid** van Sint-Lambrechts-Woluwe bedraagt 7 477 inwoners per km². Het grootste deel van de bevolking woont ten westen van de Woluwelaan, waar de verstedelijking het sterkst is. In het minder dichtbevolkte oostelijke deel van de gemeente, in het noorden van de wijk Kappelveld, bevinden zich de universiteitsgebouwen, met onder meer het Universitair Ziekenhuis Saint-Luc van de Université catholique de Louvain, de faculteit geneeskunde en andere hogescholen evenals een groot sportcomplex. Ten zuiden van deze wijk ligt een ander groot sportcomplex, dat grenst aan de gemeente Sint-Pieters-Woluwe **1-2**.

De verstedelijking van de gemeente

Met uitzondering van twee dorpskernen aan de andere kant van de vallei (tegenwoordig Sint-Lambertusplein en Roodebeek) is de gemeente tot aan het **begin van de 20^e eeuw** grotendeels landelijk gebleven.

De verstedelijking begon op het plateau van Linthout, in het westen van Sint-Lambrechts-Woluwe, met villa's en kastelen die door rijke Brusselse families uit de burgerij werden gebouwd. De spoorlijn van Tervuren, die nu deels voor wandelingen wordt benut, heeft ook de verstedelijking van het zuiden van de gemeente bevorderd.

Niettemin is het vooral tijdens **het interbellum** na de aanleg of verbetering van toegangswegen zoals de Georges Henrilaan en de aansluiting van de Brand Whitlocklaan (voorheen de Grote-Ringlaan), dat de residentiële verstedelijking sterk uitbreidt. In die periode worden langs de Brand Whitlocklaan ook straten in dambordpatroon aangelegd, wordt gekozen voor een lineaire stedelijke ontwikkeling tussen de dorpskernen en wordt er een tuinwijk aangelegd (Kappelveld). Tussen deze verstedelijkte ruimten behoudt het landschap een landelijk karakter, met her en der steenbakkerijen en zandgroeves.

Na de **Tweede Wereldoorlog** verrijzen op de braakliggende terreinen in het oosten van de gemeente tal van sociale woonwijken (Sterrebeeldenlaan, Plejadenlaan, Hof ten Berg). Grote opbrengsteigendommen worden opgetrokken langs de De Broqueville-, Hymans- en Vanderveldelaan, lanen die werden aangelegd om het gebied vanaf het Montgomery-rondpunt structuur te geven.

Het einde van de jaren 1960 betekende, met de voltooiing van de Woluwelaan en de E40, het begin van de tertiaire activiteit in de gemeente. Zo werd met name het Woluwe Shopping Center geopend, een van de voornaamste commerciële polen van het Gewest (geopend in 1968). In die periode vestigen tal van maatschappelijke zetels en kantoorzaken zich langs de wegen die een goede verbinding hebben met de autosnelweg en de luchthaven.

Gedurende **de laatste drie decennia van de 20^e eeuw** wordt ook het noordelijke en oostelijke deel aan de rand van de gemeente verstedelijkt. Hier liggen, rond de tuinwijk Kapelleveld, enkele chique villa's, maar ook en vooral nieuwbouwwijken aan beide zijden van de Woluwelaan: hoge woongebouwen, een hypermarkt (Cora), het universitaire ziekenhuis en de aangrenzende campus (UCL-Saint-Luc), de Europese School, kantoorgebouwen, enz.

Algemene kenmerken van de bebouwing en sociale woningen

Aangezien het hier gaat om een gemeente van de **tweede kroon** heeft het **verstedelijkingsproces** van Sint-Lambrechts-Woluwe zich dus later voltrokken dan in de gemeenten van de **eerste kroon**. Zo maken de zeer oude woningen - gebouwd vóór 1919 - slechts 6 % uit van het woningbestand van de gemeente. Drie kwart van de woningen werd na de Tweede Wereldoorlog gebouwd. Er zijn veel appartementen in Sint-Lambrechts-Woluwe.

Er zijn 10 **sociale woningen** per 100 huishoudens in de gemeente, d.i. meer dan het gemiddelde van het Gewest. De gemeente heeft een tuinwijk, de wijk Kapelleveld (deels gelegen in Sint-Pieters-Woluwe), en meerdere andere sociale woonwijken (met name in de **statistische sectoren** Hof ten Berg-Noord en Sterrenbeeld).

Vastgoedprojecten en ruimtelijke ordening

Vandaag en in de nabije toekomst zijn de grote **stedenbouwkundige projecten** hoofdzakelijk terug te vinden in het noorden van de gemeente. Enkele vastgoedprojecten van grote omvang, vaak gaat het om een herbesteding van kantoorgebouwen in woningen, vinden plaats in de omgeving van de Cora en de Marcel Thiryiaan. Binnenkort worden ook de gebouwen van het Universitair Ziekenhuis Saint-Luc en van

de Brusselse campus van de Université catholique de Louvain gerenoveerd en verder ontwikkeld. Iets meer naar het westen gaat de omgeving van metrostation Roodebeek nog veranderen. In deze zone, die al een transformatie heeft ondergaan met de komst van het cultureel centrum Wolubilis, wordt nog een overstapparking aangelegd. Een mogelijke uitbreiding van het Shoppingcenter van Woluwe kan ook nog voor extra veranderingen zorgen.

Mobiliteit

Wat mobiliteit betreft, heeft de gemeente niet al te veel hinder van het pendelverkeer. Op de verschillende toegangswegen naar de E40 in het noorden van de gemeente zijn er op het spitsuur evenwel steeds opstoppingen (Woluwelaan, Plejadelaan, Marcel Thiryiaan...).

Wat het **openbaar vervoer** betreft, verloopt de oost-westverbinding zeer vlot, aangezien metrolijn 1 zeven stations heeft op het gemeentelijke grondgebied. In het westen wordt het noord-zuidverkeer gefaciliteerd door twee tramlijnen ter hoogte van de Grote Ring. In het oosten verloopt het noord-zuidverkeer moeizamer omdat er maar één buslijn is. De verlenging van tramlijn 94 op de Woluwelaan tussen het trammuseum en station Roodebeek zal het noord-zuidverkeer binnen de gemeente verbeteren.

DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

De **bevolking** van de gemeente begint vanaf het begin van de 20e eeuw te stijgen. Deze stijging was zeer groot in de periode 1950-1970. Na een piek op 49 000 inwoners in het begin van de jaren 1980, wordt het einde van de 20^e eeuw evenwel gekenmerkt door een daling van het aantal inwoners. Deze daling is met name toe te schrijven aan de geleidelijke veroudering van de gezinnen die zich hier na de Tweede Wereldoorlog hebben gevestigd en het vertrek van hun kinderen, dat niet werd gecompenseerd door nieuwkomers. Sinds het begin van de jaren 2000 is er echter een trendomkeer, net als in andere gemeenten van de **tweede kroon**. Tussen 2005 en 2015 is de bevolking van Sint-Lambrechts-Woluwe met 13 % gestegen - een niet onbelangrijk ritme maar minder snel dan op gewestelijk niveau - tot 54 022 inwoners op 1 januari 2015. Dit vertegenwoordigt 4,6 % van de bevolking van het Brussels Gewest.

Tussen 2005 en 2015 stellen we in de gemeente een verjonging van de bevolking vast, die zich vertaalt in een daling van het aandeel mensen van 65 jaar en ouder in de bevolking en een daling van de gemiddelde **leeftijd**. De bevolking van Sint-

Lambrechts-Woluwe blijft niettemin ouder dan op gewestelijk niveau: in 2015 was 17 % van de bevolking 65 jaar of ouder, en de gemiddelde leeftijd 40,6 jaar. De [economische afhankelijkheidscoëfficiënt](#) ligt dicht bij die van het Gewest, maar de [verouderingscoëfficiënt](#) ligt er duidelijk hoger. Ook de [senioriteitscoëfficiënt](#) is hoog in de gemeente. Tot slot is het aandeel vrouwen in de bevolking hoger dan op gewestelijk niveau.

Alleenwonenden (hoofdzakelijk vrouwen) en koppels zonder kinderen zijn, in verhouding tot het aantal **huishoudens**, iets meer vertegenwoordigd in Sint-Lambrechts-Woluwe dan op gewestelijk niveau, in tegenstelling tot koppels met kinderen. Het aandeel huishoudens van minstens drie personen is tussen 2005 en 2015 echter gestegen in de gemeente.

Meer dan een derde van de bevolking heeft de buitenlandse **nationaliteit**, en meer dan drie kwart onder hen is afkomstig uit het Europa van de 28. Onderdanen uit een land van het Europa van de 15 en de "rest van de OESO"³ zijn binnen de buitenlandse bevolking in Sint-Lambrechts-Woluwe duidelijk meer vertegenwoordigd dan in het hele Gewest, in tegenstelling tot onderdanen uit de meeste andere landengroepen (in het bijzonder onderdanen van Noord-Afrika). Bij de buitenlandse bevolking in Sint-Lambrechts-Woluwe zijn de Fransen veruit het best vertegenwoordigd, gevolgd door de Italianen, Spanjaarden en Polen. Binnen de tien nationaliteiten die in de gemeente het meest vertegenwoordigd zijn, vinden we ook de Amerikanen.

Met uitzondering van de Britten is het aantal buitenlandse onderdanen van elk van de tien meest vertegenwoordigde nationaliteiten in 2015 gestegen ten opzichte van 2005 (zij het in verschillende mate). Het aantal Fransen is sterk gestegen, net als het aantal Polen en Roemenen (door de recente toetreding van hun land tot de Europese Unie).

Sociaaleconomisch profiel

Net als andere gemeenten in het oosten van de [tweede kroon](#) wordt de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe gekenmerkt door een bevolking van hoofdzakelijk relatief welgestelde gezinnen en middenklasse. Dit vertaalt zich op gemeentelijk vlak in een [gemiddeld inkomen](#) dat hoger is dan dat van het Brussels Gewest. Er bestaat echter een zekere heterogeniteit in termen van inkomen op het gemeentelijk grondgebied. Hoewel de meeste [statistische sectoren](#) een gemiddeld inkomen hebben dat 10 % tot 20 % hoger ligt dan het gewestelijk gemiddelde, zijn er enkele met een nog hoger gemiddeld inkomen. Andere daarentegen, met name sectoren met sociale woningen, hebben een gemiddeld inkomen dat lager is dan dit gewestelijk gemiddelde.

In Sint-Lambrechts-Woluwe heeft iets meer dan een persoon op acht recht op de [verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging](#) (tegen een op vier in het Gewest).

Het aandeel van de bevolking dat moet rondkomen met een leefloon of een vervangingsinkomen (uitgezonderd pensioenen) is in Sint-Lambrechts-Woluwe kleiner dan in het Gewest. Niettemin werd in de gemeente tussen 2005 en 2014 een stijging vastgesteld van het aandeel begunstigden op het [leefloon](#) in de bevolking, die iets sneller is dan op gewestelijk niveau.

Op gemeentelijk niveau is slechts 56 % van de inwoners tussen 15 en 64 jaar actief op de **arbeidsmarkt**. De [activiteitsgraad](#) ligt hiermee dus lager dan het gemiddelde in het Gewest, en dit voor beide geslachten, maar nog meer voor de mannen. Het kan zijn dat de activiteitsgraad in de gemeente hoger ligt, aangezien de werknemers in Europese en internationale instellingen niet in deze statistieken zijn opgenomen. De activiteitsgraad is bijzonder laag bij de jongeren (15-24 jaar), omdat een aanzienlijk deel van hen hogere studies volgt.

De [werkloosheidsgraad](#) (14 %) is aanzienlijk lager dan het gewestelijk gemiddelde, behalve in bepaalde [statistische sectoren](#) met sociale woningen. In Sint-Lambrechts-Woluwe hebben [niet-werkende werkzoekenden](#) een profiel dat verschilt met dat van het gewestelijk gemiddelde: duidelijk hoger gediplomeerd, meer vrouwen en ouder. Ze hebben ook vaker de Belgische nationaliteit.

Op het vlak van [binnenlandse werkgelegenheid](#) bestaat het totale aantal arbeidsplaatsen in de gemeente uit aanzienlijk meer bedienden (in tegenstelling tot arbeiders en ambtenaren), net als vrouwen, wat overeenstemt met de sectorale structuur van de werkgelegenheid in de gemeente. De belangrijkste sector van de gemeente wat betreft het aantal arbeidsplaatsen is terug te vinden in de sector van de menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, grotendeels door de aanwezigheid van het Universitair Ziekenhuis Saint-Luc. Door dit universitair centrum vestigen zich in de gemeente eveneens spitstechnologiebedrijven in de sector van gespecialiseerde en wetenschappelijke activiteiten, die ook goed zijn voor een belangrijk aantal arbeidsplaatsen. Tot slot is de onderwijssector de derde belangrijkste werkgever door de aanwezigheid van veel scholen (met name hoger onderwijs) en de faculteit geneeskunde van de Université catholique de Louvain.

De meeste kinderen worden **geboren** in gezinnen met twee inkomens. Daarnaast is de **opvangcapaciteit voor kinderen** hoog in Sint-Lambrechts-Woluwe in vergelijking met het Gewest, met gemiddeld een plaats per twee kinderen jonger dan 3 jaar. Ze is niettemin gedaald in vergelijking met de situatie van een tiental jaar geleden.

3 Deze groep omvat de volgende landen: Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Verenigde Staten en Zuid-Korea.

In termen van **onderwijs** volgen leerlingen van het secundair onderwijs die in Sint-Lambrechts-Woluwe wonen, in vergelijking met het Brussels Gewest, vaker het algemeen onderwijs en minder het technisch of beroepsonderwijs. Een vijfde van de jongeren in het secundair onderwijs kent een schoolachterstand, een niet te verwaarlozen aandeel, maar aanzienlijk minder dan op gewestelijk niveau.

Het aandeel woningen dat door hun **eigenaar** wordt bewoond, is in Sint-Lambrechts-Woluwe iets hoger (44 %) dan in het Gewest. De gemiddelde **vastgoed- en huurprijzen** zijn in Sint-Lambrechts-Woluwe aanzienlijk hoger dan in het Gewest.

De **gemeentelijke financiële situatie** is in de laatste tien jaar veranderd. Tussen 2008 en 2012 tekenden de rekeningen van de gemeente een positief gecumuleerd resultaat op, en in 2013 een tekort. Het aandeel van inkomsten uit aanvullende belastingen op de roerende voorheffing en uit aanvullende belastingen op de personenbelastingen in de totale gemeentelijke inkomsten is hoger dan dat van de 19 gemeenten samen.

Gezondheid van de inwoners

De **levensverwachting** van de inwoners van Sint-Lambrechts-Woluwe is hoger dan die van het Gewest. In vergelijking met het Gewest is de vroegtijdige sterfte (jonger dan 75 jaar) minder hoog, zowel voor mannen als voor vrouwen. Met name de vroegtijdige sterfte ten gevolge van kanker van de luchtwegen, hart- en vaatziekten en uitwendige oorzaken (ongevallen, zelfmoord, moord) is bij de mannen in Sint-Lambrechts-Woluwe lager. Daarnaast is de deelname aan de screening van bepaalde kankers (borst- en baarmoederhalskanker) hoger in de gemeente dan in het Gewest.

Gezondheid hangt af van talrijke factoren zoals de levensstijl, de fysieke omgeving (arbeidsomstandigheden, huisvesting) en sociale omgeving (sociale en familiale ondersteuning), de toegang tot en de kwaliteit van de zorg, enz. Het sociaal statuut is door zijn link met alle andere determinanten een heel belangrijke gezondheidsdeterminant. Zo kan de relatief gunstigere socio-economische situatie van de inwoners van Sint-Lambrechts-Woluwe in vergelijking met het gewestelijk gemiddelde de hogere levensverwachting gedeeltelijk verklaren.

UITDAGINGEN

Infrastructuur- en dienstenaanbod aangepast aan de demografische evolutie

Net als andere gemeenten van de **tweede kroon** in het Brussels Gewest telt Sint-Lambrechts-Woluwe veel senioren (65 jaar en ouder). Hoewel hun aandeel in de bevolking is gedaald, blijft het hoger dan het gewestelijk gemiddelde. Tegelijkertijd stijgt de bevolking en wordt ze jonger. Het aantal gezinnen met kinderen neemt toe. Hierdoor komen er dus andere behoeften bij, die niet steeds gemakkelijk met elkaar te verzoenen zijn.

Toegang tot huisvesting en levenskader

Toegang tot een woning op de privémarkt vormt een probleem voor de meest kansarme inwoners door de hoge huur- en vastgoedprijzen.

Sociale woningen maken echter een belangrijk deel uit van het woningaanbod van de gemeente. Naast de renovatie- en onderhoudskosten die deze gebouwen met zich meebrengen, moet ook de concentratie van kansarmen in dit segment van het huuraanbod worden beheerd en de integratie van iedereen op het grondgebied worden verzekerd.

Beheer van stadsprojecten

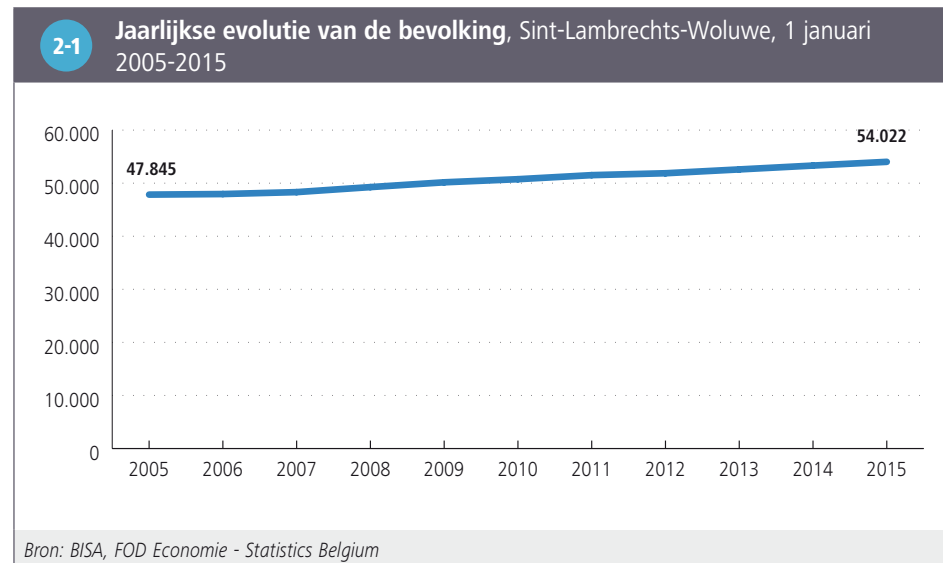
Het beheer en de integratie van de verschillende stadsprojecten op het gemeentelijk grondgebied (verlenging van tram 94, herdefinitie van de zone Roodebeek en het Shoppingcenter van Woluwe, vastgoedprojecten rond de Marcel Thiryllaan, campus UCL Saint-Luc) vormen een belangrijke uitdaging. Deze projecten worden niet steeds op gemeentelijk niveau opgestart of beheerd, maar wijzigen wel het uitzicht van het grondgebied, vooral in het noorden van de gemeente, via met name de bouw van nieuwe woningen en de omvorming van kantoorzones tot woningen.

2. BEVOLKING

2.1. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Op 1 januari 2015 telt de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe officieel 54 022 inwoners **2-1**, of 4,6 % van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid is er van dezelfde orde als het gewestelijk gemiddelde (7 477 personen per km² tegenover 7 282 voor het Gewest).

Tussen 2005 en 2015 is de bevolking van Sint-Lambrechts-Woluwe met 13 % gestegen, een niet onbelangrijk ritme, maar minder snel dan op gewestelijk niveau (+17 %). Dit stemt overeen met een gemiddelde jaarlijkse groei van 1,2 % in Sint-Lambrechts-Woluwe (tegenover 1,6 % in het Brussels Gewest).

In 2014 is de bevolking van Sint-Lambrechts-Woluwe met 1,3 % gestegen, iets meer dus dan het gewestelijk gemiddelde (+1 %). De evolutie van de bevolking vloeit voort

uit de combinatie van drie factoren: het natuurlijk saldo, het intern migratiesaldo en het internationaal migratiesaldo **2-2**.

2-2 Loop van de bevolking

	Sint-Lambrechts-Woluwe		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Natuurlijke loop				
Geboorten (2014)	630	11,7 ‰	18.514	15,8 ‰
Sterfgevallen (2014)	447	8,3 ‰	9.032	7,7 ‰
Natuurlijk saldo (2014)	183	3,4 ‰	9.482	8,1 ‰
Migraties				
Intern migratiesaldo (2014)	78	1,5 ‰	-13.420	-11,5 ‰
Internationaal migratiesaldo (2014)	454	8,5 ‰	16.106	13,8 ‰
Totale aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei (2014)	704	1,3 %	11.687	1,0 %
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (2005-2014)		1,2 %		1,6 %

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium
 Noot: De statistische aanpassing bevat alle laattijdig geregistreerde veranderingen (na 1 maart van het volgende jaar).

Het **natuurlijk saldo** (het aantal geboorten min het aantal sterfgevallen) in verhouding tot de bevolking bedraagt 3 ‰ in Sint-Lambrechts-Woluwe, dus beduidend lager dan het gewestelijk gemiddelde (8 ‰). Dat komt hoofdzakelijk door een lager bruto **geboortecijfer** in de gemeente (12 ‰ tegenover 16 ‰ op gewestelijk niveau), aangezien het bruto sterftcijfer dicht bij dat van het Gewest ligt (8 ‰).

Sint-Lambrechts-Woluwe is een van de vijf Brusselse gemeenten met een licht positief **intern migratiesaldo**. Het aantal personen dat zich uit een andere Belgische gemeente in Sint-Lambrechts-Woluwe (4 094) is komen vestigen, is immers hoger dan het aantal personen dat de gemeente heeft verlaten om zich ergens anders in België te vestigen (4 016). In navolging van de meeste Brusselse gemeenten is het **internationaal**

migratiesaldo positief omdat het aantal personen dat uit het buitenland komt en zich in Sint-Lambrechts-Woluwe vestigt (2 492) hoger is dan het aantal personen dat de gemeente inruilt voor het buitenland (2 038)⁴.

Naast de **officiële bevolking** telt elke gemeente ook een zeker aantal personen dat er wel woont, maar niet tot de officiële bevolking wordt gerekend (asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden,...). Wat specifiek de geboorten en sterfgevallen betreft, zijn de **Statistische formulieren voor geboorten en overlijdens** een nuttige aanvulling op de gegevens van de officiële bevolking. Deze vermelden immers alle geboren en overleden personen en niet enkel de geboorten en overlijdens van de personen die er officieel verblijven en in het Rijksregister zijn opgenomen (zie hoofdstuk gezondheid).

2.2. STRUCTUUR VAN DE BEVOLKING VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

In vergelijking met het Brussels Gewest heeft de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe in haar bevolking, in 2015, een groter aandeel senioren (65 jaar en ouder) en een lager aandeel jongeren (0-17 jaar) (respectievelijk 17 % en 19 % tegenover 13 % en 23 % voor het Gewest).

Zowel in de gemeente als op gewestelijk niveau was tussen 2005 en 2015 evenwel een verjonging merkbaar. In Sint-Lambrechts-Woluwe is het aandeel personen van 65 jaar en ouder in de bevolking gedaald van 19 % naar 17 %, ten gunste van zowel de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) als de bevolking jonger dan 18 jaar

2-3

2-3 Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2005 en 2015								
	Sint-Lambrechts-Woluwe				Brussels Gewest			
	2005		2015		2005		2015	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	8.572	17,9	10.363	19,2	217.522	21,6	267.922	22,8
18 - 64 jaar	29.988	62,7	34.332	63,6	633.716	62,9	751.915	64,0
65 jaar en meer	9.285	19,4	9.327	17,3	155.511	15,4	155.336	13,2
Totaal	47.845	100,0	54.022	100,0	1.006.749	100,0	1.175.173	100,0

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

4 Deze cijfers bevatten naast de immigratie (in sensu stricto) ook de veranderingen van register, de ambtshalve schrappingen en de herinschrijvingen na schrapping.

Het feit dat de structuur van de bevolking in Sint-Lambrechts-Woluwe ouder is dan het gewestelijk gemiddelde komt tot uiting via verschillende indicatoren **2-4**. In 2015 is de gemiddelde leeftijd in Sint-Lambrechts-Woluwe 40,6 jaar, tegenover 37,4 in het Brussels Gewest. Bovendien is de **verouderingscoëfficiënt** in de gemeente duidelijk hoger. De **economische afhankelijkheidscoëfficiënt** ligt daarentegen dicht bij die van het Gewest, omdat het aandeel personen op beroepsactieve leeftijd er nagenoeg hetzelfde is. We stellen ook vast dat de **senioriteitscoëfficiënt** in Sint-Lambrechts-Woluwe hoger is dan in het Gewest, aangezien er in de gemeente, bij de bevolking van 65 jaar en ouder, meer zeer oude personen zijn. Het aandeel vrouwen ten slotte is in Sint-Lambrechts-Woluwe duidelijk hoger dan in het Gewest (met een **geslachtsverhouding** van 84 mannen voor 100 vrouwen tegenover 95 voor 100 op gewestelijk niveau). Dit komt gedeeltelijk door de leeftijdsstructuur: vrouwen, die een hogere **levensverwachting** hebben, zijn bij de senioren het best vertegenwoordigd. In vergelijking met de gewestelijke situatie zijn mannen in Sint-Lambrechts-Woluwe echter ook ondervertegenwoordigd in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (zie hieronder).

Tussen 2005 en 2015 is de gemiddelde leeftijd in Sint-Lambrechts-Woluwe gedaald. In die periode kende ook de **verouderingscoëfficiënt** een aanzienlijke daling: terwijl in 2005 het aandeel personen van 65 jaar en ouder in de bevolking groter was dan dat van de bevolking jonger dan 18 jaar, is het in 2015 kleiner. De **senioriteitscoëfficiënt** is daarentegen gestegen, wat wijst op een verouderingstendens van de leeftijdsstructuur van de bevolking van 65 jaar en ouder.

2-4

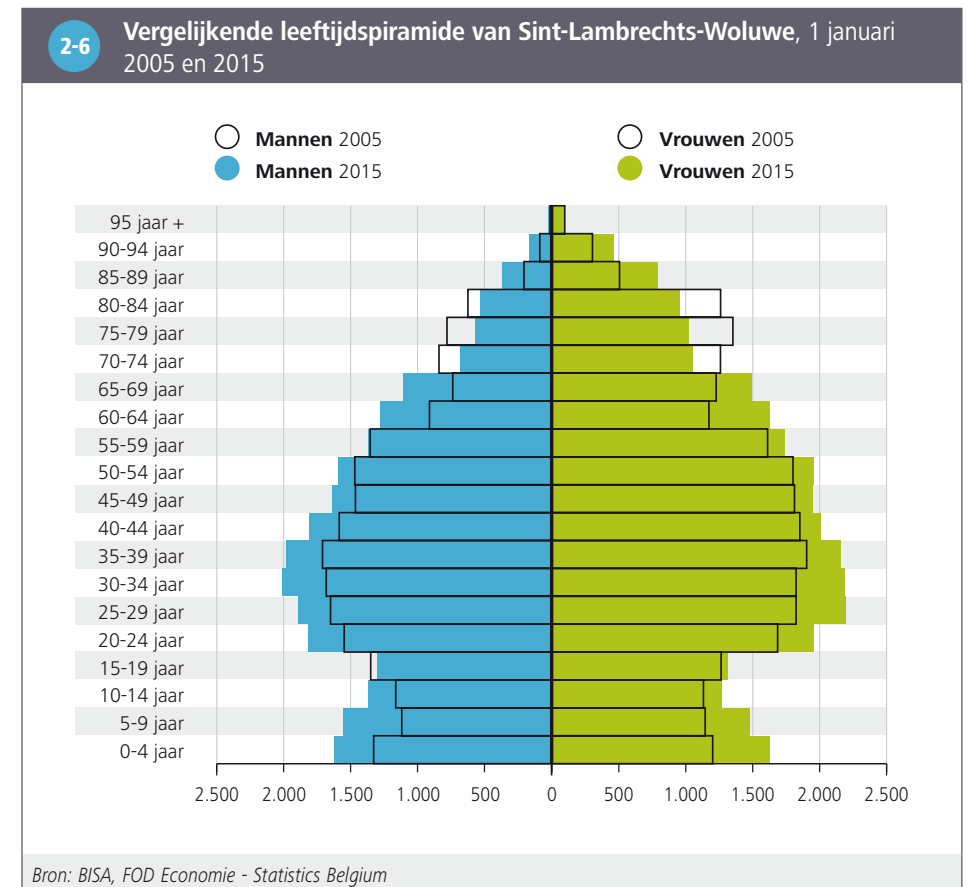
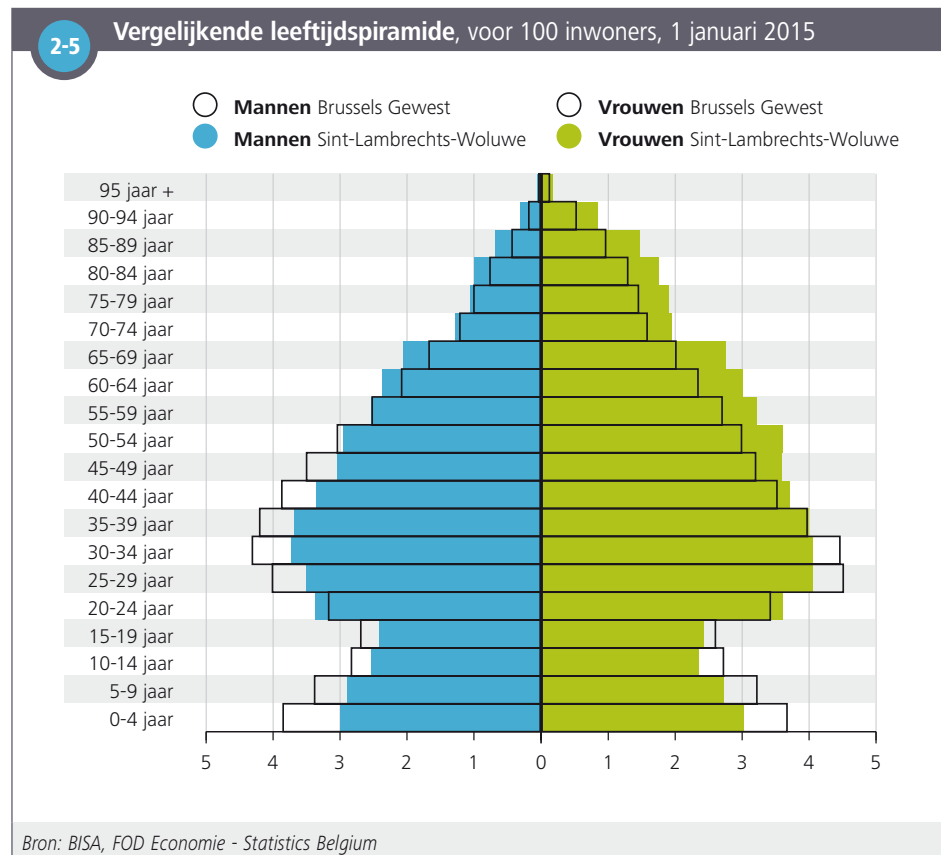
Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2005 en 2015

	Sint-Lambrechts-Woluwe		Brussels Gewest	
	2005	2015	2005	2015
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	41,9	40,6	38,5	37,4
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	39,2	38,4	36,7	36,1
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	44,1	42,6	40,2	38,6
Verouderingsratio [65+/0-17] (%)	108,3	90,0	71,5	58,0
Afhankelijkheidsratio [(0-17)+(65+)]/(18-64) (%)	59,5	57,4	58,9	56,3
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	33,3	36,4	30,4	32,5
Geslachtsverhouding (%)	82,4	84,4	92,4	95,1

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

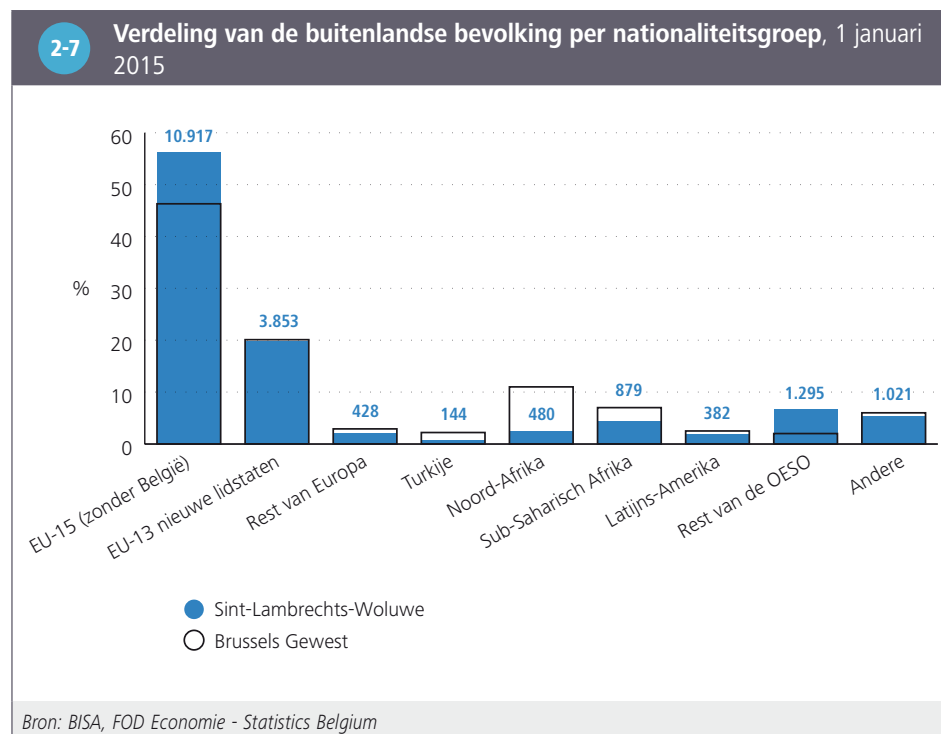
De eerste **vergelijkende leeftijds piramide** illustreert het feit dat in Sint-Lambrechts-Woluwe, in vergelijking met het Brussels Gewest, vrouwen ouder dan 40 en (in minder mate) mannen ouder dan 60 oververtegenwoordigd zijn terwijl jongere personen (met uitzondering van de 20-24-jarigen) ondervertegenwoordigd zijn **2-5**. De mannen van 25 tot 50 jaar en de vrouwen van 25 tot 35 jaar zijn ondervertegenwoordigd, net als de kinderen, vooral jonger dan 10 jaar. Het **totale vruchtbaarheidscijfer** is in 2014 lager in Sint-Lambrechts-Woluwe (1,5) dan in het Gewest (1,9).

De evolutie van het uitzicht van de tweede **leeftijds piramide tussen 2005 en 2015** toont een zekere verjonging van de leeftijdsstructuur in Sint-Lambrechts-Woluwe aan **2-6**. De sparrenvorm is in 2015 duidelijker dan in 2005, toen de piramide rechter was. De bevolkingstoename is in verschillende mate merkbaar in de meeste leeftijdscategorieën, met niettemin is er een iets grotere stijging van het aantal dertigers en personen tussen 60 en 69 jaar, evenals van het aantal kinderen jonger dan 10 jaar. Daartegenover is in die periode een daling merkbaar van het aantal personen tussen 70 en 84 jaar, terwijl het aantal personen van 85 jaar en ouder toeneemt. Dit laatste fenomeen is trouwens niet enkel merkbaar in Sint-Lambrechts-Woluwe, maar ook op gewestelijk niveau.

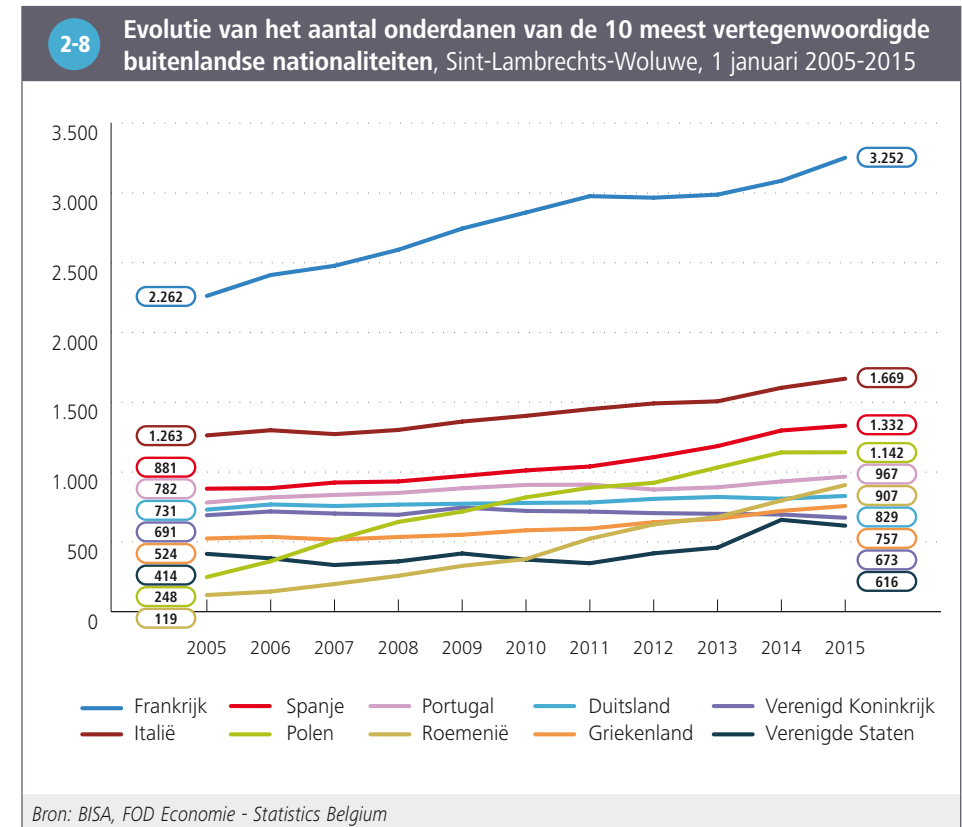

2.3. NATIONALITEITEN

Op 1 januari 2015 hebben 19 399 personen, of 36 % van de bevolking van Sint-Lambrechts-Woluwe, een buitenlandse **nationaliteit**, een aandeel dat iets hoger ligt dan het gewestelijke gemiddelde (34 %). 56 % van deze personen met een buitenlandse nationaliteit zijn onderdanen van een land van het Europa van de 15 (EU-15), 20 % van een van de nieuwe lidstaten (EU-13) en 7 % van de groep "rest van de OESO"⁵ (waarvan bijna de helft Amerikanen). De onderdanen van een land van de EU-15 en van de rest van de OESO zijn binnen de buitenlandse bevolking in Sint-Lambrechts-Woluwe duidelijk meer vertegenwoordigd dan in het hele Gewest, in tegenstelling tot onderdanen uit de meeste andere landengroepen, in het bijzonder onderdanen van Noord-Afrika. Het aandeel van onderdanen van de EU-13 in de gemeente is gelijk aan dat van het Gewest **2-7**.

Onder de personen met een buitenlandse nationaliteit zijn de Fransen in Sint-Lambrechts-Woluwe veruit het best vertegenwoordigd, gevolgd door de Italianen, Spanjaarden en Polen **2-8**. Binnen de tien nationaliteiten die in de gemeente het meest vertegenwoordigd zijn, vinden we ook de Amerikanen.

Met uitzondering van de Britten is het aantal buitenlandse onderdanen van elk van de tien meest vertegenwoordigde nationaliteiten in 2015 gestegen ten opzichte van 2005 (zij het in verschillende mate). Het aantal Fransen is sterk toegenomen. We merken ook een snelle stijging op van het aantal Polen en Roemenen. De aanzienlijke stijging van deze onderdanen in het Brussels Gewest houdt verband met de toetreding tot de EU van Polen (in 2004) en Roemenië (in 2007). Eerst en vooral is er de regularisatie van personen die reeds aanwezig waren op het Brussels grondgebied. Verder is er de komst

5 Deze groep omvat de volgende landen: Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Verenigde Staten en Zuid-Korea.

van nieuwe personen door het vrije verkeer van werknemers. Ook is er de toename van werkzaamheden voor onderdanen van deze nieuwe lidstaten in Brussel als hoofdstad van de EU. Sinds enkele jaren wordt er echter een stagnatie van het aantal Polen in het Brussels Gewest geobserveerd, wat verband kan houden met de toegenomen **circulaire migratie**⁶.

2.4. HUISHOUDENS

Op 1 januari 2015 telt Sint-Lambrechts-Woluwe 26 596 private huishoudens, of 2 051 meer huishoudens dan in 2005. In 2015 bestaat 48 % van de huishoudens in Sint-Lambrechts-Woluwe uit een enkele persoon, 25,5 % uit twee personen en 26,5 % uit minstens drie personen (tegenover respectievelijk 50 %, 26 % en 24 % in 2005). Het aandeel van de huishoudens met minstens drie personen is in Sint-Lambrechts-Woluwe dus gestegen, hoofdzakelijk ten nadele van huishoudens met een persoon **2-9**.

De gemiddelde **grootte** van de private huishoudens (2,00) is in 2015 in Sint-Lambrechts-Woluwe iets kleiner dan in het Brussels Gewest (2,14).

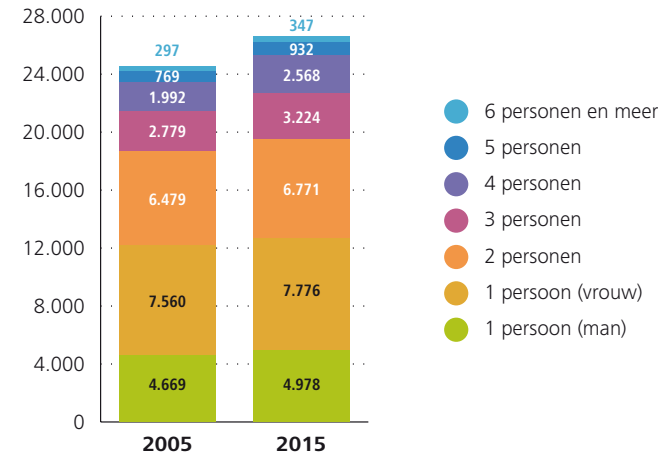
Alleenwonenden zijn, in verhouding tot het aantal huishoudens, in Sint-Lambrechts-Woluwe iets meer vertegenwoordigd dan in het Brussels Gewest (48 % van de huishoudens tegenover 46,5 %), net als koppels zonder kinderen (18 % tegenover 15 %). Daartegenover zijn de koppels met kinderen in Sint-Lambrechts-Woluwe ondervertegenwoordigd (21 % tegenover 24 %) **2-10**. Net als in veel gemeenten van de **tweede kroon** vormen de vrouwen in Sint-Lambrechts-Woluwe de grootste groep alleenwonende personen (61 % tegenover 50 % voor het gewest). 87 % van de alleenstaande ouders (eenoudergezinnen) in de gemeente is dan weer vrouw (vergelijkbaar met het Gewest)⁷.

6 Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2015), *Een demografische boom onder de loep: Roemenen, Polen en Bulgaren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest*, Focus nr. 9, juni 2015.

7 Aangezien men maar op één plaats gedomicilieerd kan zijn en dit in geval van bilocatie voor de kinderen meestal bij de moeder is, wordt het aantal alleenstaande vaders onderschat.

2-9

Evolutie van het aantal private huishoudens per grootte, Sint-Lambrechts-Woluwe, 1 januari 2005 en 2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

2-10

Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2015

	Sint-Lambrechts-Woluwe		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	12.717	47,8	252.404	46,5
Koppels zonder kinderen	4.702	17,7	82.157	15,1
<i>Gehuwden</i>	3.375	12,7	56.694	10,4
<i>Samenwonenden</i>	1.327	5,0	25.463	4,7
Koppels met kind(eren)	5.602	21,1	128.289	23,6
<i>Gehuwden</i>	4.541	17,1	104.484	19,3
<i>Samenwonenden</i>	1.061	4,0	23.805	4,4
Alleenstaande ouders	2.868	10,8	62.690	11,6
Andere types	707	2,7	17.130	3,2
Totaal	26.596	100,0	542.670	100,0

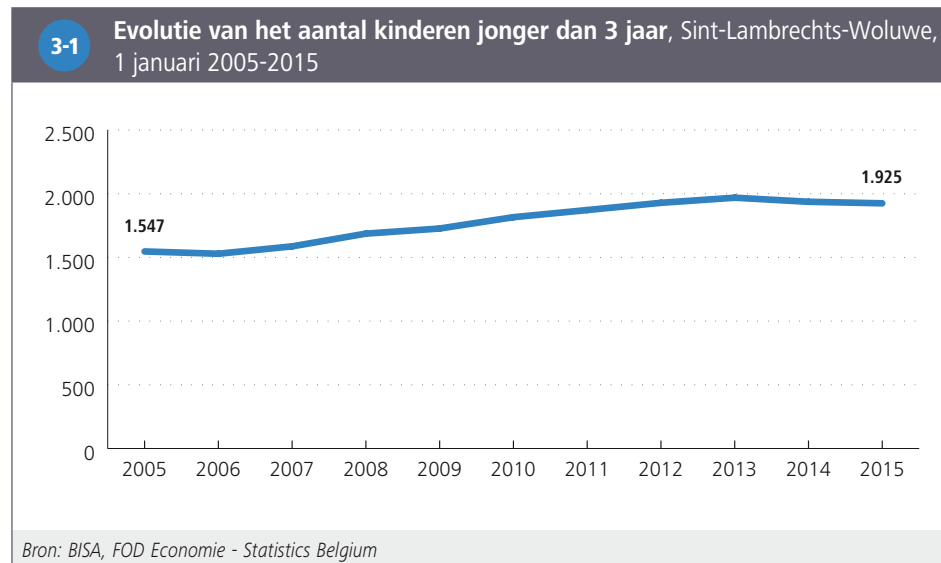
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

3. JONGE KINDEREN

3.1. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

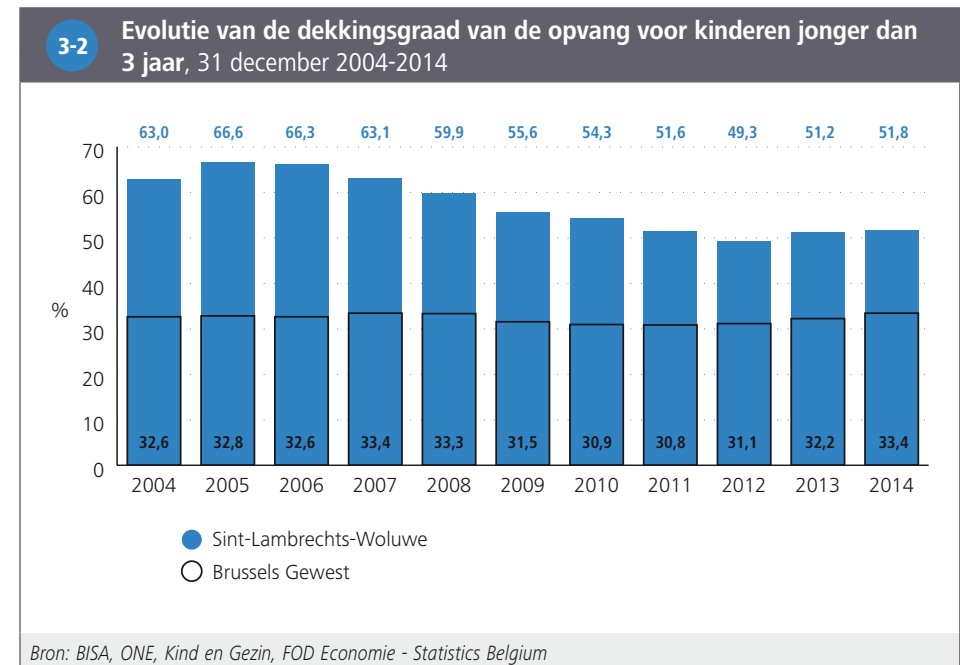
Op 1 januari 2015 telt Sint-Lambrechts-Woluwe 1 925 kinderen jonger dan 3 jaar; dit vertegenwoordigt 3,6 % van de totale bevolking (tegenover 4,6 % in het Brussels Gewest). Tussen 2005 en 2015 steeg het aantal kinderen van deze leeftijd in de gemeente met 24 % (een aanzienlijke stijging, die deze op gewestelijk niveau benadert)

3-1.

3.2. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

De **dekkingsgraad** van de opvang van kinderen jonger dan 3 jaar in Sint-Lambrechts-Woluwe is een van de hoogste van het Gewest, met ongeveer een plaats per twee kinderen van deze leeftijd op 31 december 2014, tegenover een per drie in het Gewest **3-2**. Niettemin is de dekkingsgraad sterk gedaald ten opzichte van de situatie van 2004, door de aanzienlijke stijging van het aantal kinderen en een zekere daling van het aantal plaatsen tussen 2008 en 2014.

Op 31 december 2014 waren er in totaal 997 plaatsen in de kinderopvang in Sint-Lambrechts-Woluwe **3-3**. Het gaat hier om alle plaatsen, waarvan sommigen zijn voorbehouden voor kinderen van het personeel van ondernemingen of instellingen, die niet noodzakelijk in het Brussels Gewest wonen. Net als in de meeste Brusselse gemeenten gaat het hoofdzakelijk om plaatsen in collectieve opvang (kinderdagverblijven) (97 %). Er is relatief weinig gezinsopvang (onthaalouders) in het Gewest.

Wanneer we de opvangplaatsen die gereserveerd zijn voor bepaalde categorieën (bijvoorbeeld kinderdagverblijven die verbonden zijn aan een bedrijf of die enkel kinderen opvangen van bepaalde nationaliteiten of religieuze groepen) buiten beschouwing laten, en enkel rekening houden met opvangplaatsen waarvoor het tarief berekend wordt in functie van het inkomen van de ouders, bedraagt de dekkingsgraad meer dan een plaats voor vier kinderen (jonger dan 3 jaar) in Sint-Lambrechts-Woluwe (tegenover een plaats voor vijf kinderen in het Brussels Gewest).

3-3 Kinderopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar en toegankelijkheid, 31 december 2014		
	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
Kinderopvang		
Aantal kinderopvangplaatsen in collectieve opvang	970	17.408
Aantal kinderopvangplaatsen in gezinsopvang	27	573
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	997	17.981
Toegankelijkheid		
Aantal kinderopvangplaatsen voor 100 kinderen jonger dan 3 jaar	51,8	33,4
Aantal kinderopvangplaatsen (aan het inkomen gekoppeld tarief en toegankelijk voor iedereen) voor 100 kinderen jonger dan 3 jaar	27,8	19,9
Aandeel kinderopvangplaatsen (aan het inkomen gekoppeld tarief) in het totaal aantal plaatsen (%)	72,4	70,8
<i>Bron: BISA, ONE, Kind en Gezin, FOD Economie - Statistics Belgium</i>		

4. ONDERWIJS

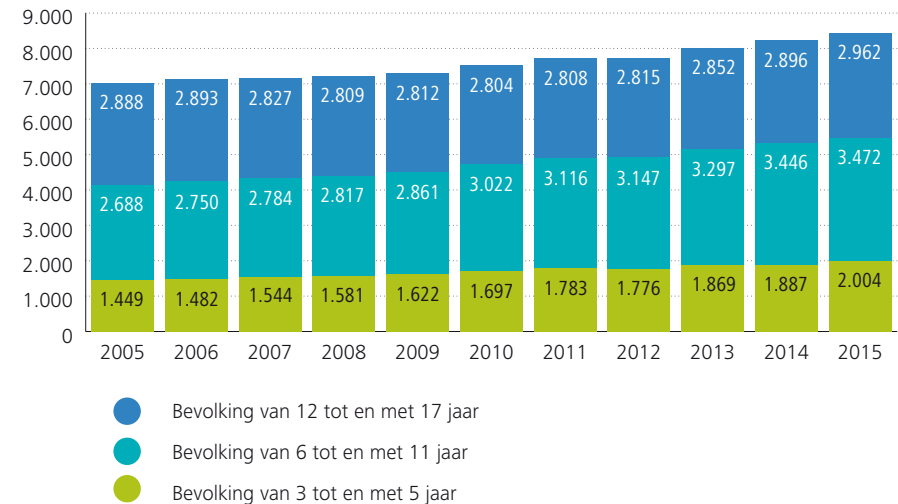
4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

Tussen 2005 en 2015 steeg het aandeel van de kinderen en jongeren van 3 tot en met 17 jaar in Sint-Lambrechts-Woluwe. Het aandeel van kinderen van 3 tot en met 5 jaar en van 6 tot en met 11 jaar in de bevolking is ook gestegen, terwijl dat van de jongeren van 12 tot en met 17 jaar in die periode licht is gedaald. In 2015 vertegenwoordigen de kinderen van 3 tot en met 5 jaar, van 6 tot en met 11 jaar en de jongeren van 12 tot en met 17 jaar respectievelijk 3,7 %, 6,4 % en 5,5 % van de totale bevolking in de gemeente.

Merk op dat de bevolkingscijfers die weergegeven zijn in de figuur 4-1 enkel betrekking hebben op de [officiële bevolking](#), en dat bepaalde kinderen (waarvan de ouders bijvoorbeeld ingeschreven zijn in het Wachtregister of die zonder wettig verblijf in het land verblijven) die hier wel schoollopen niet meegeteld worden. Deze kinderen worden daarentegen wel mee opgenomen in de gegevens over de schoolbevolking (zie volgende paragraaf). Daartegenover zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingscijfers voorkomen maar die we niet terugvinden in de schoolbevolking. Deze schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse gemeenschap. In Sint-Lambrechts-Woluwe is het laatste fenomeen waarschijnlijk belangrijker dan het eerste omdat de schoolbevolking lager is dan het aantal kinderen en jongeren in de officiële bevolkingscijfers (met name door de aanwezigheid van een Europese school in de gemeente).

4-1

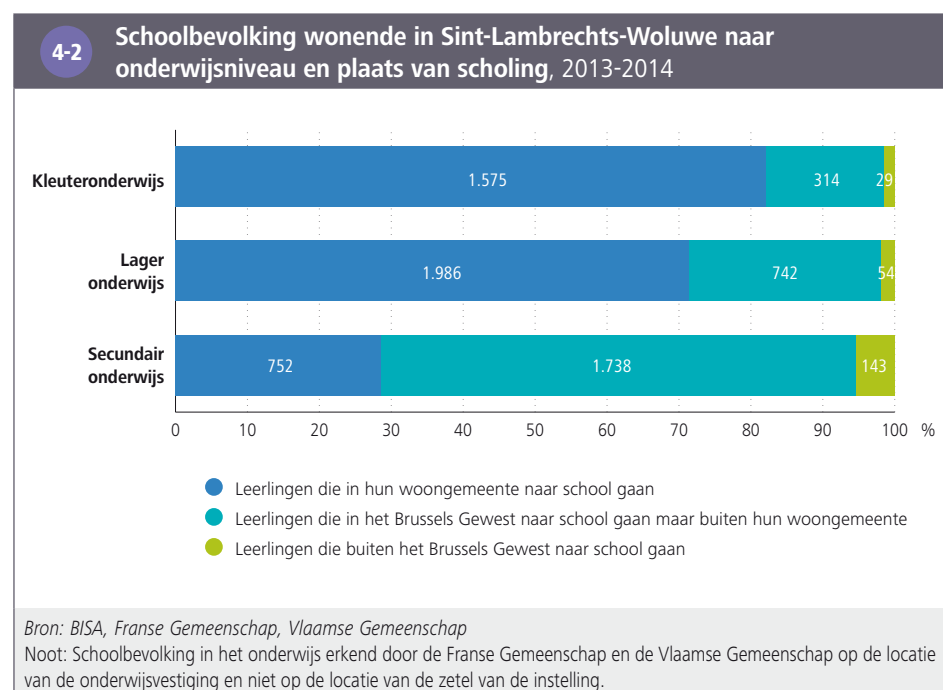
Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar, Sint-Lambrechts-Woluwe, 1 januari 2005-2015

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN SCHOLING EN ONDERWIJSVORM

Tijdens het schooljaar 2013-2014 waren respectievelijk 1 918, 2 781 en 2 630 leerlingen die in Sint-Lambrechts-Woluwe wonen, ingeschreven in het kleuter-, lager en secundair (erkend door de Vlaamse of Franse Gemeenschap⁸). 82 % van de leerlingen ingeschreven in het kleuteronderwijs gaat naar een school in Sint-Lambrechts-Woluwe, tegenover respectievelijk 71 % en 29 % voor de leerlingen die ingeschreven zijn in het lager en secundair onderwijs **4-2**.

In vergelijking met het Brussels Gewest volgen leerlingen van het secundair onderwijs die in Sint-Lambrechts-Woluwe wonen, in vergelijking met het Brussels Gewest, vaker het algemeen **onderwijs** en minder het technisch of beroepsonderwijs: 39 %, 15 % en 9,5 % van de leerlingen in het secundair onderwijs zijn respectievelijk ingeschreven in het algemeen, technisch en beroepsonderwijs, tegenover 29 %, 17 % en 16 % van de leerlingen in het hele Gewest **4-3**. Het aandeel leerlingen in het buitengewoon onderwijs (lager en secundair) is in Sint-Lambrechts-Woluwe daarentegen iets lager (3,9 %) dan in het Gewest (4,6 %).

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2013-2014

	Sint-Lambrechts-Woluwe		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Lager onderwijs			
Lager onderwijs	2.646	95,1	94,5
Buitengewoon basisonderwijs	135	4,9	5,5
Totaal lager onderwijs	2.781	100,0	100,0
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1 ^{ste} graad	864	32,9	33,7
Secundair onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} graad (en 4 ^{de} graad voor de Franse Gemeenschap)			
<i>Algemeen secundair onderwijs</i>	1.036	39,4	29,2
<i>Technisch secundair onderwijs</i>	393	14,9	16,9
<i>Kunstsecundair onderwijs</i>	10	0,4	0,4
<i>Beroepssecundair onderwijs</i>	251	9,5	16,1
Buitengewoon secundair onderwijs	76	2,9	3,7
Totaal secundair onderwijs	2.630	100,0	100,0

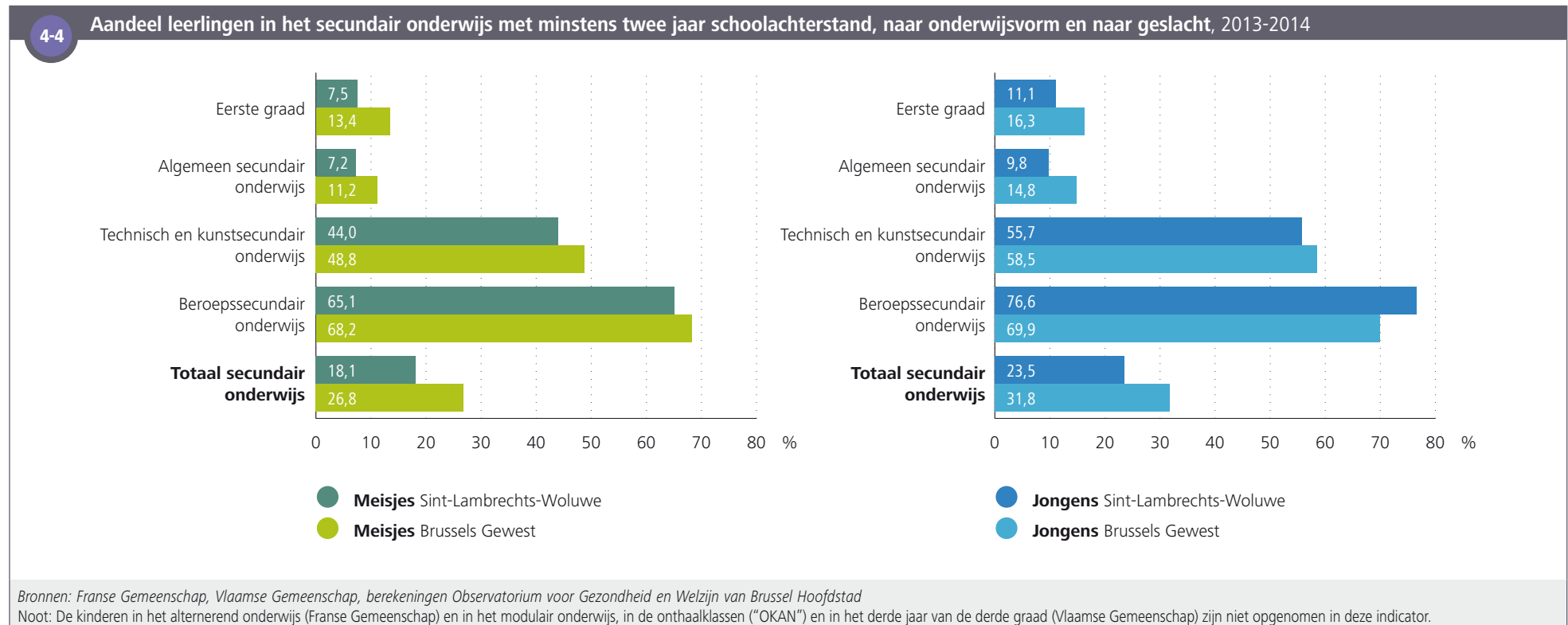
Bron: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
 Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gegroepeerd.

⁸ Leerlingen die onderwijs volgen binnen een school die niet erkend is door de overheid (Europese of internationale scholen, privé-scholen die niet officieel erkend zijn door één van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs) zijn dus niet opgenomen in deze statistieken.

4.3. SCHOOLACHTERSTAND

Het aandeel leerlingen met een **schoolachterstand** (twee jaar of meer) houdt sterk verband met de onderwijsvorm en dit zowel in Sint-Lambrechts-Woluwe als in het hele Gewest. Het percentage leerlingen met schoolachterstand is duidelijk veel hoger in het beroepssecundair onderwijs, gevolgd door het technisch en kunstsecundair onderwijs en vervolgens het algemeen onderwijs. Voor al deze richtingen hebben jongens vaker een schoolachterstand dan meisjes, zowel in de gemeente als in het hele Gewest.

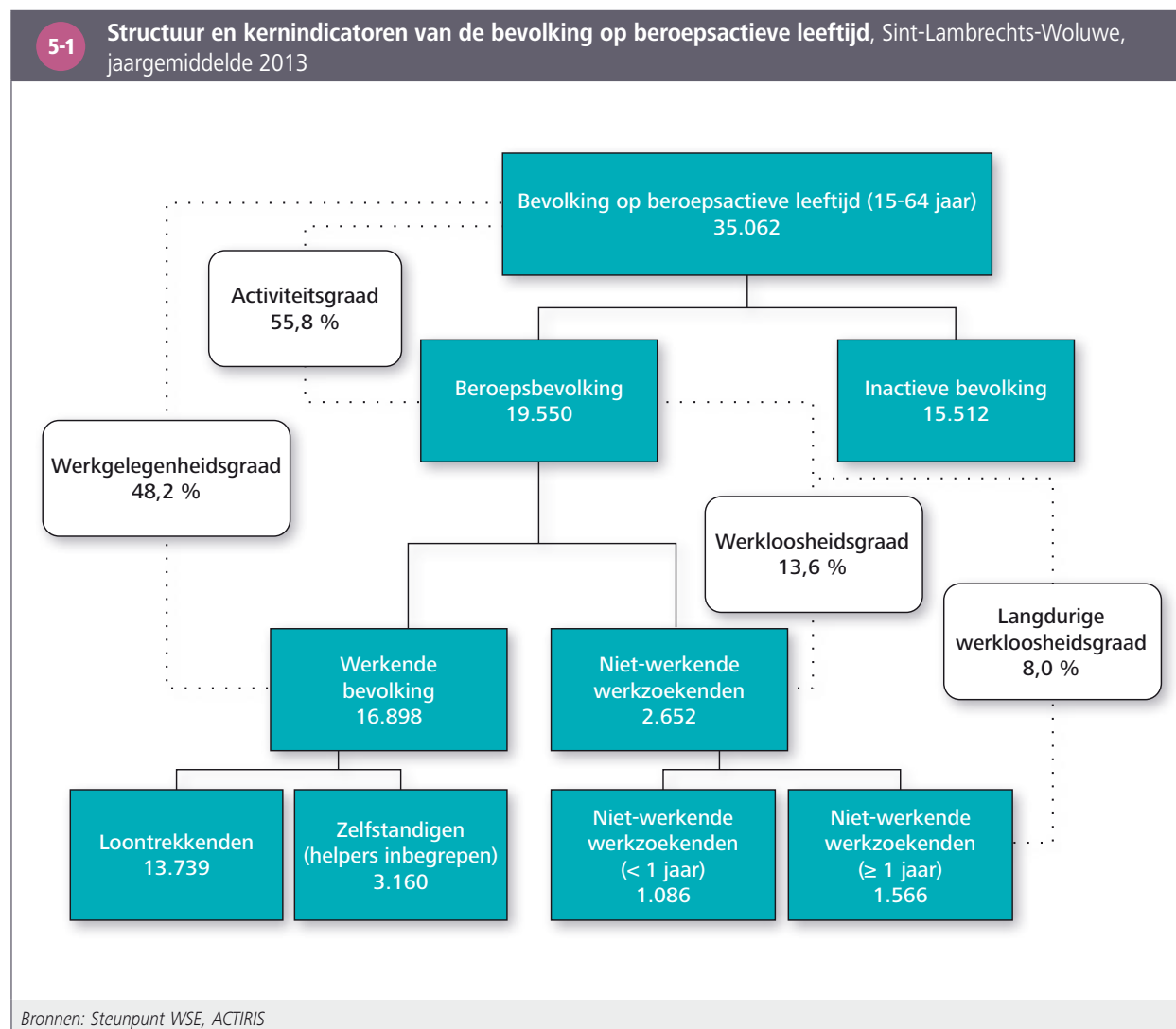
Het aandeel leerlingen met een schoolachterstand in het secundair onderwijs (alle richtingen samen) is in Sint-Lambrechts-Woluwe niet onaanzienlijk, maar minder hoog dan in het Gewest, zowel voor de meisjes als voor de jongens: 18 % van de meisjes en 23,5 % van de jongens hebben ten minste twee jaar schoolachterstand in de gemeente, tegenover 27 % en 32 % in het Gewest. In vergelijking met het Gewest hebben de leerlingen van Sint-Lambrechts-Woluwe in alle graden en onderwijsvormen minder vaak een schoolachterstand, met uitzondering van het beroepssecundair onderwijs bij de jongens **4-4**.

5. ARBEIDSMARKT

5.1. SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2013 is 56 % van de 35 062 personen op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) actief op de arbeidsmarkt in Sint-Lambrechts-Woluwe⁹. Onder hen heeft 86 % een baan (werkende bevolking) en 14 % is bij Actiris ingeschreven als “niet-werkende werkzoekende” (NWWZ). Meer dan de helft van de werklozen is minstens een jaar werkloos **5-1**.

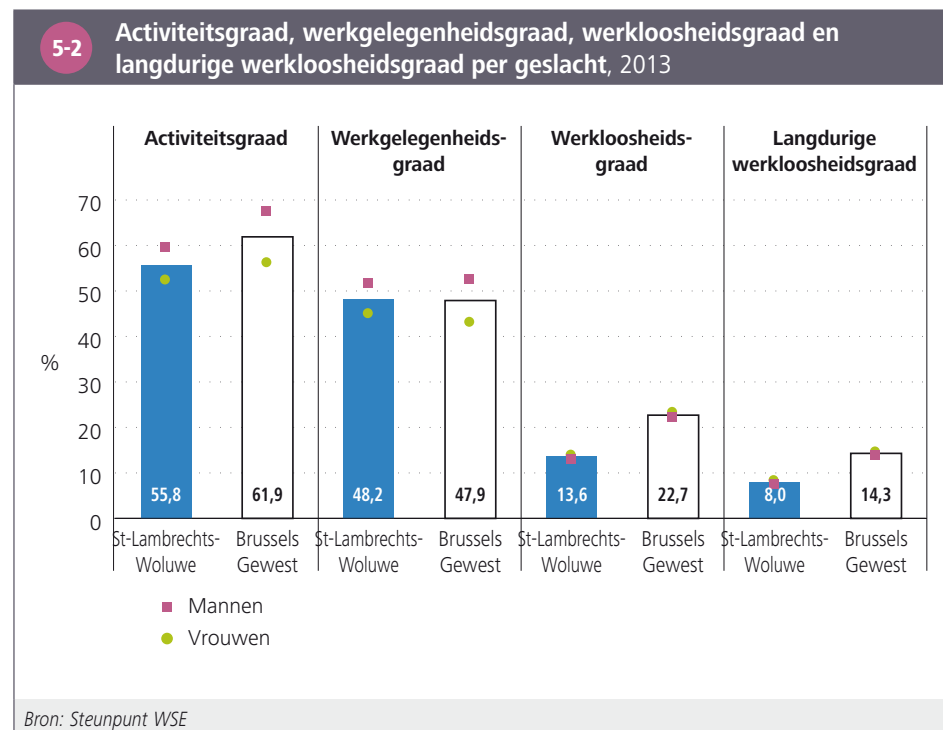

⁹ In dit hoofdstuk worden de beroepsbevolking en de werkende bevolking onderschat omdat de personen die in de Europese en internationale instellingen werken, zeelui bij de koopvaardij, huishoudelijk personeel en zwartwerkers niet in rekening worden gebracht. In de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe is er een groot aandeel personen die werken bij de Europese en internationale instellingen.

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

Vergeleken met het Brussels Gewest is de **activiteitsgraad** in Sint-Lambrechts-Woluwe minder hoog voor beide geslachten, maar in het bijzonder voor de mannen. Het zou kunnen dat de werkelijke activiteitsgraad in Sint-Lambrechts-Woluwe hoger is, aangezien de werknemers in Europese en internationale instellingen niet in deze statistieken zijn opgenomen. Bij de **beroepsbevolking** is de **werkloosheidsgraad** (totaal en van lange duur¹⁰) duidelijk lager in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in het Gewest, zowel voor de mannen als voor de vrouwen. De werkloosheid is wel ongeveer tweemaal zo hoog in bepaalde **statistische sectoren** met sociale woningen (Deux Maisons, Hof Ten Berg-Noord en Kapelleveld-Noordoost).

Sint-Lambrechts-Woluwe kent een **genderongelijkheid** in de **activiteitsgraad** en **werkgelegenheidsgraad**, maar die is minder groot dan in het Gewest **5-2**.

De **activiteitsgraad** en de **werkloosheidsgraad** zijn in de gemeente voor alle leeftijdscategorieën lager dan in het Gewest, maar in verschillende mate **5-3**. De activiteitsgraad van de **jongeren** in Sint-Lambrechts-Woluwe is zeer laag omdat veel jongeren hogere studies volgen.

5-3 Activiteitsgraad, werkgelegenheidsgraad en werkloosheidsgraad per leeftijdsgroep, 2013

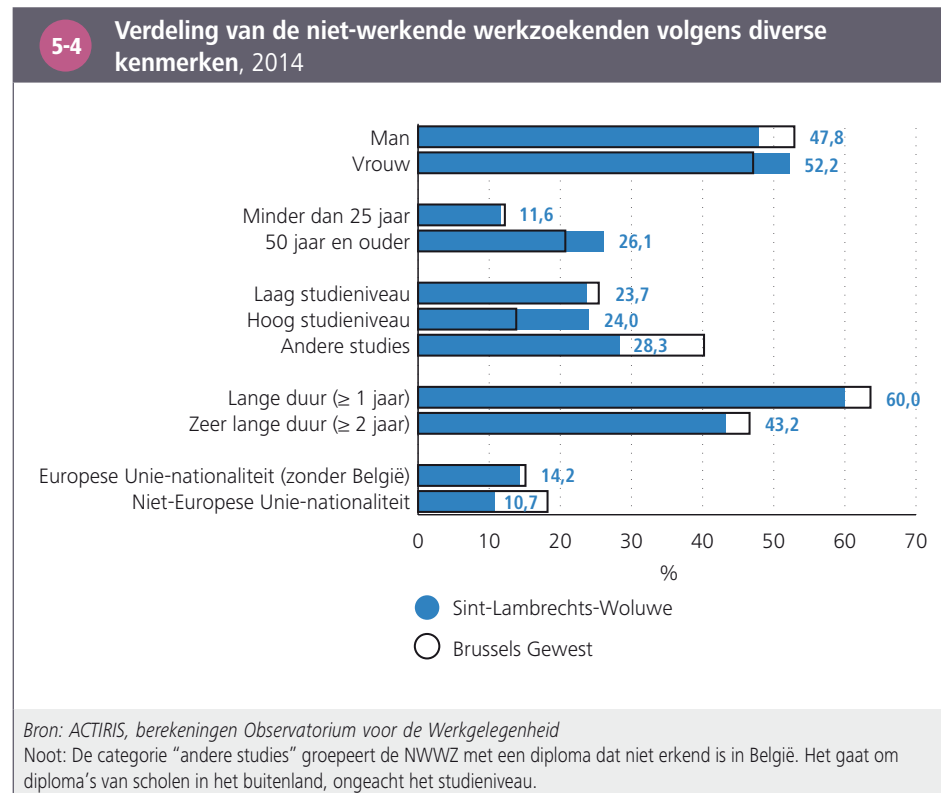
Leeftijdsgroep	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
15 tot 24 jaar	19,6	28,7	14,3	18,3	27,1	36,3
25 tot 49 jaar	67,2	73,1	58,7	57,1	12,6	21,9
50 tot 64 jaar	55,8	58,8	48,7	42,1	12,7	20,1
Totaal	55,8	61,9	48,2	47,9	13,6	22,7

Bron: Steunpunt WSE

¹⁰ De langdurige **werkloosheidsgraad** stemt overeen met het aantal personen dat een jaar of meer werkloos is ten opzichte van de **beroepsbevolking**.

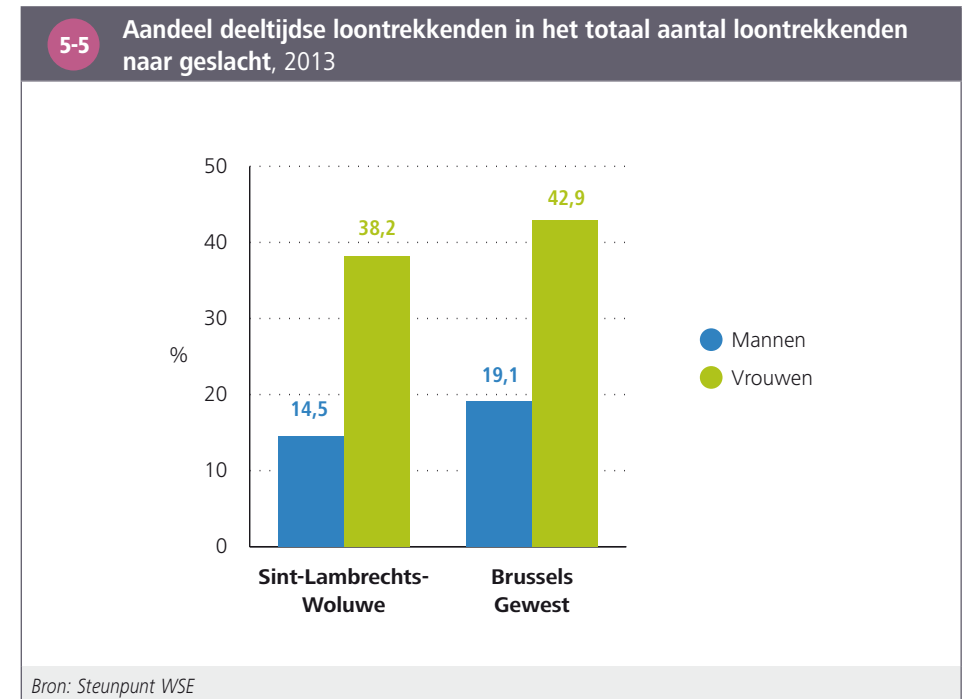
5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Het profiel van de **niet-werkende werkzoekenden** (NWWZ) verschilt sterk in Sint-Lambrechts-Woluwe en het Gewest, wat ook de relatief lagere **werkloosheidsgraad** binnen de gemeente deels kan verklaren. Het meest opvallende verschil is dat van het diploma: verhoudingsgewijs is het studieniveau van de NWWZ in Sint-Lambrechts-Woluwe beduidend hoger dan in het Gewest (in de gemeente heeft bijna een vierde van hen een diploma hoger onderwijs). Het aantal NWWZ met een niet in België erkend diploma ("andere studies") is ook veel lager in Sint-Lambrechts-Woluwe. Daarnaast zijn er - in verhouding - meer personen met Belgische nationaliteit, meer vrouwen en meer personen van 50 jaar en ouder. Ten slotte is er ook een lager percentage langdurige werklozen **5-4**.

5.4. DEELTIJDSE WERKNEMERS

Zowel Sint-Lambrechts-Woluwe als het Gewest telt duidelijk meer vrouwelijke dan mannelijke deeltijdse werknemers. Het aandeel deeltijdse werknemers is iets kleiner in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in het Gewest: 14,5 % van de mannen en 38 % van de vrouwen met een baan werken deeltijds, tegenover respectievelijk 19 % en 43 % in het Gewest **5-5**.

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

6.1. BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID

Wat de **binnenlandse werkgelegenheid** betreft, telt Sint-Lambrechts-Woluwe in 2013 24 696 **loontrekkenden** en 3 409 **zelfstandigen** (ongeacht de gemeente waar ze wonen), wat goed is voor respectievelijk 4 % van de loontrekkenden en 4 % van de zelfstandigen van het Gewest.

Het aandeel arbeidsplaatsen voor bedienden is hoger in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in het Gewest (78,5 % tegenover 61 %), in tegenstelling tot de arbeidsplaatsen voor arbeiders en ambtenaren. Daarnaast nemen vrouwen in de gemeente de meeste arbeidsplaatsen in (58 % tegenover 50 % voor het Gewest) **6-1**.

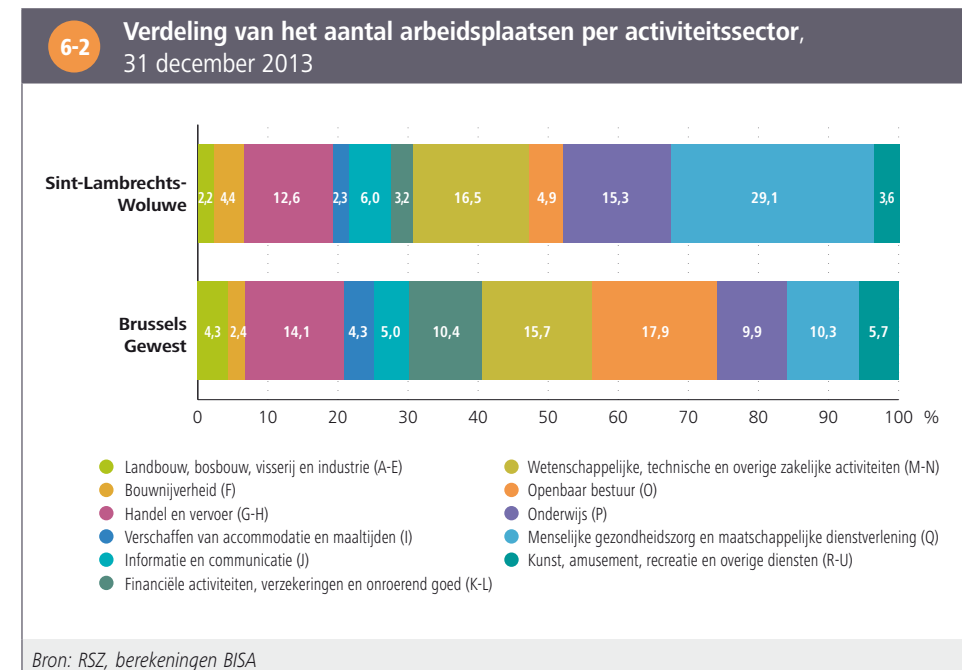
6-1 Aantal arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling per geslacht en statuut, 31 december 2013		
	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
Aantal arbeidsplaatsen naar plaats van tewerkstelling	26.428	621.821
Verdeling naar geslacht (in % van het totaal)		
Man	41,8	49,8
Vrouw	58,2	50,2
Verdeling naar statuut (in % van het totaal)		
Arbeider	12,8	20,2
Bediende	78,5	60,8
Ambtenaar	8,7	19,1

Bron: RSZ, berekeningen BISA

De verdeling van de arbeidsplaatsen per **activiteitstak** in Sint-Lambrechts-Woluwe verschilt enigszins van de situatie in het Brussels Gewest **6-2**. De sector "menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening" vertegenwoordigt in de gemeente de voornaamste sector qua tewerkstelling, met 29 % van de arbeidsplaatsen (tegenover 10 % voor het Gewest). Dit is grotendeels te verklaren door de aanwezigheid van het Universitair Ziekenhuis Saint-Luc op het grondgebied van de gemeente. De

tweede belangrijkste sector in termen van arbeidsplaatsen in Sint-Lambrechts-Woluwe is die van de zakelijke activiteiten (16,5 % van de arbeidsplaatsen, iets meer dan het Gewest). Het gaat voor het merendeel om arbeidsplaatsen in gespecialiseerde en wetenschappelijke activiteiten (spitstechnologiebedrijven). De derde belangrijkste sector ten slotte is het onderwijs (15 % van de arbeidsplaatsen, tegenover 10 % voor het Gewest), door het relatief groot aantal scholen (ook hoger onderwijs) en de aanwezigheid van de faculteit geneeskunde van de Université catholique de Louvain op het gemeentelijk grondgebied.

Bepaalde sectoren zijn daarentegen veel minder vertegenwoordigd, zoals "openbaar bestuur" en "financiële activiteiten, verzekeringen en onroerend goed".

6.2. ONDERNEMINGEN

De statistieken die hier worden vermeld over het **aantal ondernemingen** hebben enerzijds betrekking op de **lokale vestigingseenheden** (exploitatiezetels van de ondernemingen met minstens een werknemer die aangegeven is bij de RSZ) en anderzijds op de **btw-plichtige ondernemingen**¹¹ (enkel de maatschappelijke zetels van ondernemingen tellen mee).

Op 31 december 2013 telt Sint-Lambrechts-Woluwe 1 435 **lokale vestigingseenheden** op haar grondgebied (of 4 % van het totaal aantal eenheden in het Brussels Gewest). Wat de verdeling naar **grootte** betreft, zijn middelgrote ondernemingen (50 tot 199 loontrekkenden) - vergeleken aan de hand van het aantal loontrekkenden - iets oververtegenwoordigd in de gemeente **6-3**.

6-3 Aantal lokale vestigingseenheden volgens grootte, 31 december 2013		
	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
Totale aantal lokale vestigingseenheden	1.435	34.881
Verdeling naar grootteklasse in aantal werknemers (in % van het totaal)		
1 tot 9 werknemers	77,6	78,2
10 tot 49 werknemers	16,5	16,6
50 tot 199 werknemers	4,7	3,8
200 werknemers en meer	1,2	1,4

Bron: RSZ, gedecentraliseerde gegevens, berekeningen BISA
 Noot: Locatie volgens de zetel van de lokale vestigingseenheid.

Op 31 december 2014 hebben 4 037 **btw-plichtige ondernemingen** hun maatschappelijke zetel in Sint-Lambrechts-Woluwe, of 4 % van alle btw-plichtige ondernemingen in het Brussels Gewest.

De dynamiek van de **oprichting** van ondernemingen in Sint-Lambrechts-Woluwe en het Gewest was vergelijkbaar tussen 2010 en 2014. In Sint-Lambrechts-Woluwe werden gemiddeld 11,5 ondernemingen per jaar opgericht op 100 ondernemingen (tegen 12 op 100 voor het Gewest). Dit is ook het geval voor de **stopzettingen**: zowel in de gemeente als in het Gewest werden gemiddeld 8 stopzettingen per jaar op 100 ondernemingen geregistreerd.

Faillissementen (die slechts een deel van de stopzettingen uitmaken) waren in deze periode - in verhouding - minder talrijk in Sint-Lambrechts-Woluwe (1,5 onderneming op 100 in de gemeente tegenover 2,6 op 100 voor het Gewest) **6-4**.

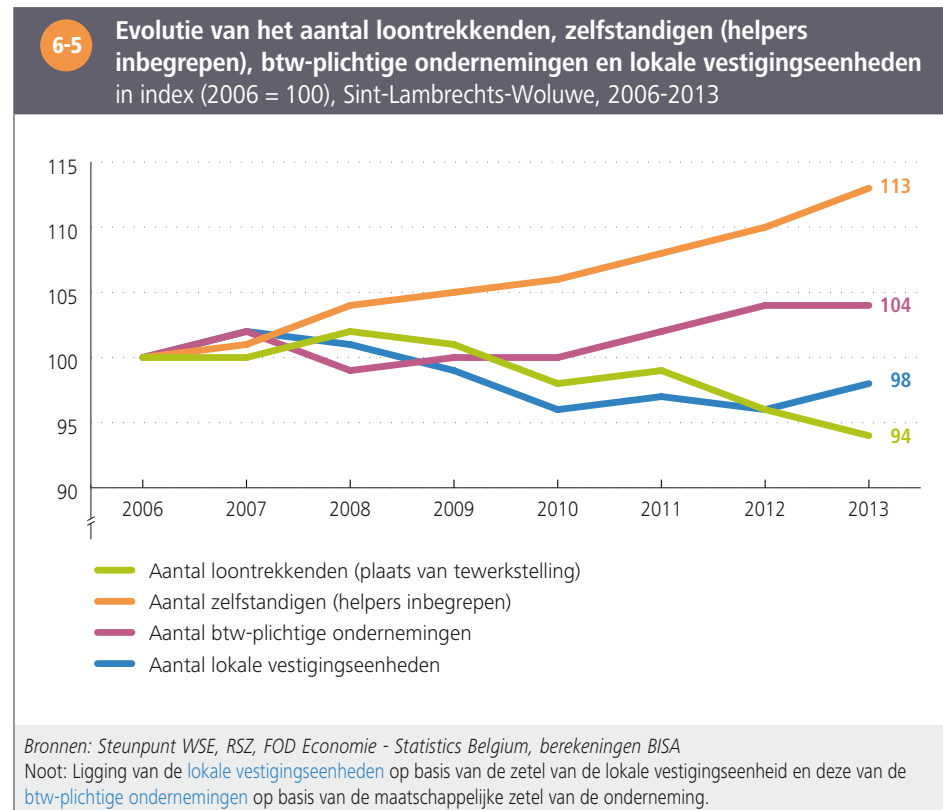
6-4 Demografisch verloop van de ondernemingen		
	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
Aantal btw-plichtige ondernemingen op 31 december 2014	4.037	94.436
Gemiddelde jaarlijkse oprichtingsgraad van btw-plichtige ondernemingen (2010-2014) (%)	11,5	12,0
Gemiddelde jaarlijkse stopzettingsgraad van btw-plichtige ondernemingen (2010-2014) (%)	7,7	8,3
Gemiddelde jaarlijkse faillissementsgraad van ondernemingen (2010-2014) (%)	1,5	2,6

Bron: FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA
 Noot: Locatie volgens de maatschappelijke zetel van de wettelijke eenheid. De verschillende percentages stemmen overeen met de jaarlijkse gemiddelde percentages voor de periode 2010-2014.

¹¹ Het aantal **btw-plichtige ondernemingen**, is bijna altijd hoger dan het aantal **lokale vestigingseenheden** in een gemeente. Dat is te wijten aan het feit dat de statistieken van de btw-plichtige ondernemingen ook de ondernemingen vermelden die geen enkele werknemer aangeven bij de RSZ, wat het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze ondernemingen zonder werknemers worden niet in de statistieken over de lokale vestigingseenheden vermeld.

6.3. EVOLUTIE 2006-2013

Het aantal loontrekkenden is in de periode 2006-2013 in Sint-Lambrechts-Woluwe gedaald, net als (maar in mindere mate) het aantal lokale vestigingseenheden. Daarnaast is het aantal btw-plichtige ondernemingen in die periode licht gestegen. Het aantal zelfstandigen ten slotte is in Sint-Lambrechts-Woluwe in die periode gestegen (+13 %), maar ongeveer tweemaal minder snel dan in het Brussels Gewest **6-5**.

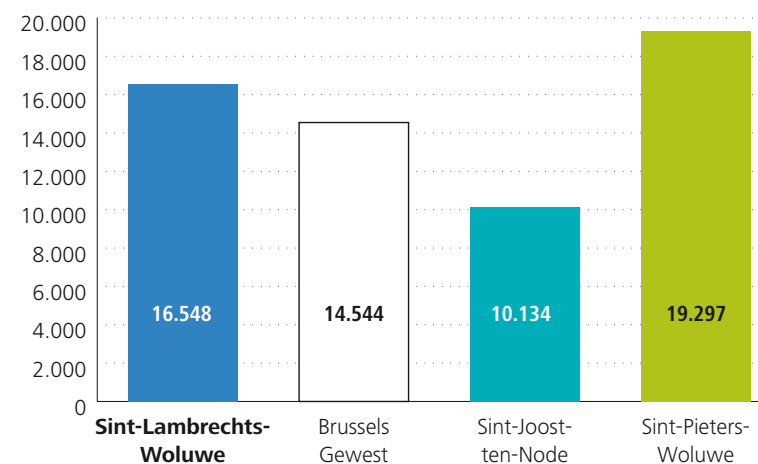

7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de [fiscale statistieken](#) en rekening houdend met de samenstelling van de huishoudens, bedraagt het [gemiddeld inkomen](#)¹² in Sint-Lambrechts-Woluwe 16 548 euro voor het jaar 2012, of 14 % boven het Brusselse gemiddelde. Het gemiddeld inkomen is het hoogst in buurgemeente Sint-Pieters-Woluwe en het laagst in Sint-Joost-ten-Node **7-1**.

7-1 Gemiddeld inkomen na belastingen per gewijzigde verbruikseenheid in euro, inkomens 2012

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

¹² Het gaat hier om het [gemiddeld inkomen per gewijzigde verbruikseenheid](#) (GVE) (na belastingen), zie woordenlijst.

7-2

Gemiddeld inkomen na belastingen per gewijzigde verbruikseenheid per statistische sector in euro, Sint-Lambrechts-Woluwe, inkomens 2012

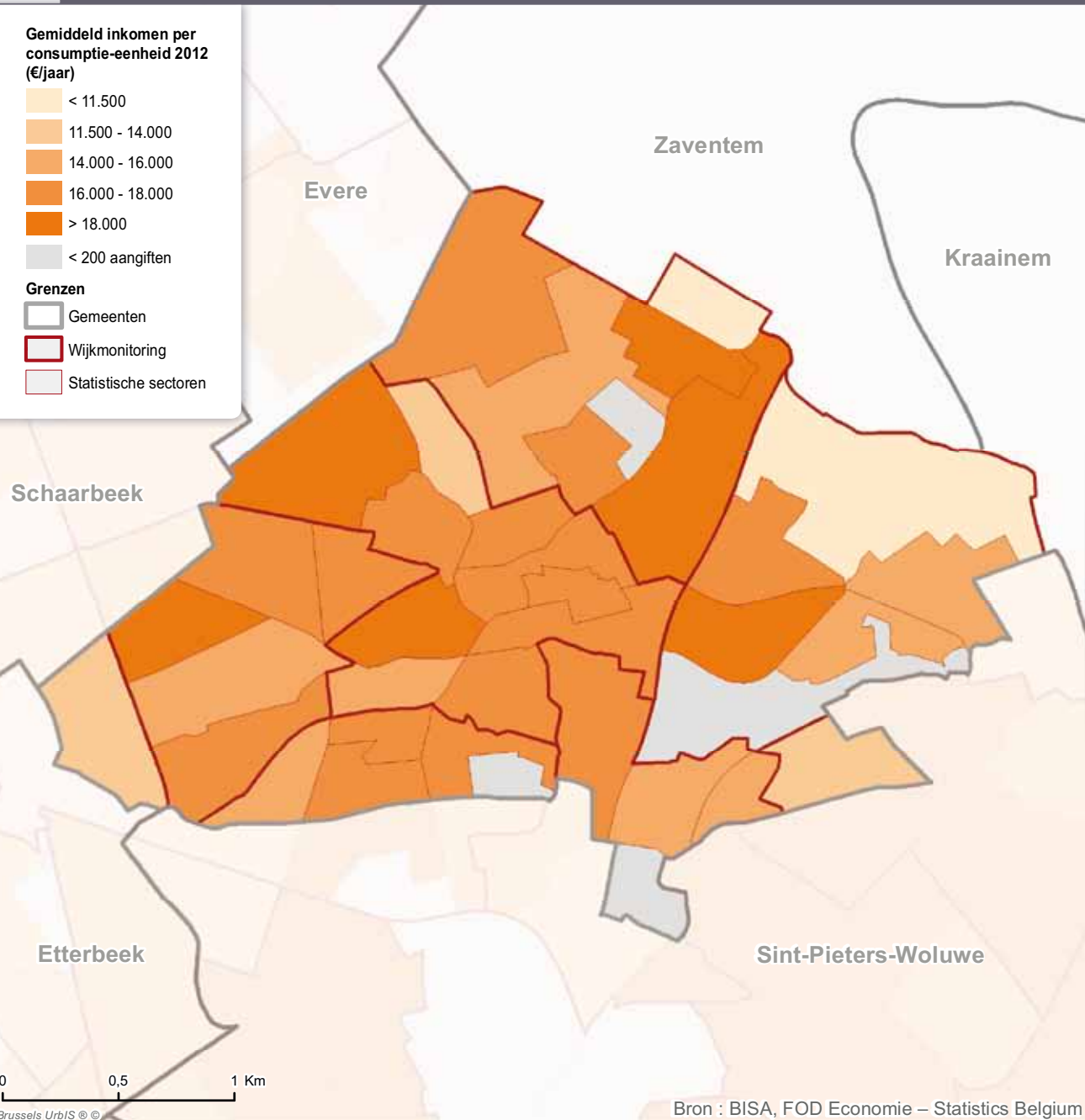
Gemiddeld inkomen per consumptie-eenheid 2012 (€/jaar)

- < 11.500
- 11.500 - 14.000
- 14.000 - 16.000
- 16.000 - 18.000
- > 18.000

< 200 aangiften

Grenzen

- Gemeenten
- Wijkmonitoring
- Statistische sectoren

Bron : BISA, FOD Economie – Statistics Belgium

De **gemiddelde inkomens** variëren op het grondgebied van Sint-Lambrechts-Woluwe **7-2**. Tal van **statistische sectoren** van de gemeente hebben een **gemiddeld inkomen** tussen 16 000 en 18 000 euro. Bijna de helft van de sectoren van Sint-Lambrechts-Woluwe heeft een gemiddeld inkomen dat 10 tot 25 % hoger ligt dan het gewestelijke gemiddelde. Enkele sectoren, doorgaans die met sociale woningen, hebben echter een gemiddeld inkomen dat lager is dan het gewestelijke gemiddelde. De laagste gemiddelde inkomens van de gemeente (minder dan 11 500 euro) zijn in de statistische sector Saint-Luc (grotendeels studenten) en de sector Hof Ten Berg-Noord (merendeel sociale woningen). In de sectoren Rogations (uiterste oosten van de gemeente), Deux Maisons en Stokkel ligt het gemiddelde inkomen tussen 11 500 en 14 000 euro. De statistische sector Deux Maisons bestaat hoofdzakelijk uit sociale woningen. Die zijn er ook in de sector Stokkel, maar in mindere mate. Enkele sectoren hebben gemiddelde inkomens tussen 14 000 en 16 000 euro, met name Kapelleveld-Zuid en Kapelleveld-Noordoost (eveneens sectoren met sociale woningen). Tot slot hebben enkele sectoren een gemiddeld inkomen dat meer dan 25 % hoger ligt dan het gewestelijke gemiddelde. Zo is het gemiddelde inkomen zeer hoog in de sector Marie La Misérable (26 822 euro), die dunbevolkt is en grotendeels bestaat uit drie- of viergevelvilla's. Deze laatste is een van de statistische sectoren met de hoogste gemiddelde inkomens van het Gewest.

De **inkomensongelijkheid**, gemeten door de **Gini-coëfficiënt**¹³, lijkt iets hoger in Sint-Lambrechts-Woluwe dan gemiddeld in de 19 gemeenten **7-3**.

7-3 Gini-coëfficiënt, fiscale inkomens 2012		
	Sint-Lambrechts-Woluwe	Gemiddelde van de 19 gemeenten
Gini-coëfficiënt - Totaal netto belastbaar inkomen	0,48	0,46
Gini-coëfficiënt - Inkomen na belastingen	0,42	0,39

Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

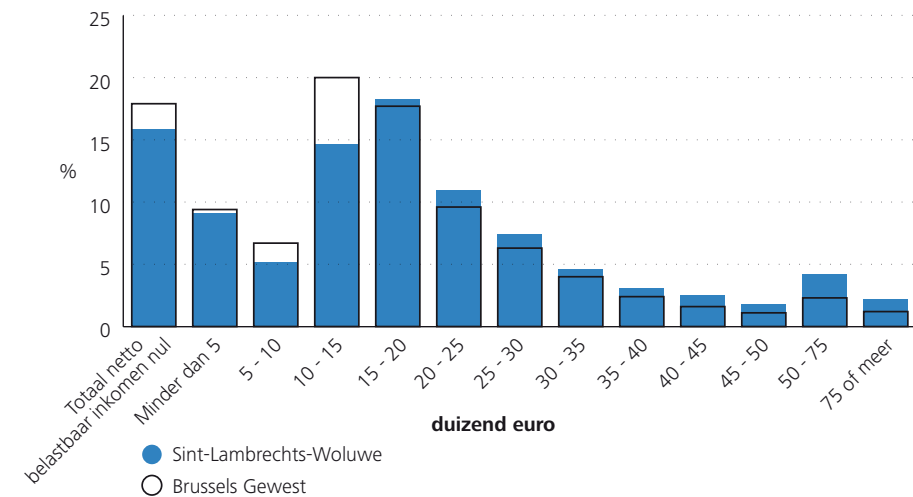
Er zijn in Sint-Lambrechts-Woluwe meer **aangiften** van inkomens hoger dan 15 000 euro en in het bijzonder inkomens tussen 50 000 en 75 000 euro dan op het gewestelijk niveau. De oververtegenwoordiging van de hoogste inkomensklassen verklaart deels de iets hogere **Gini-coëfficiënt** in de gemeente. Er zijn daarentegen duidelijk minder aangiften van inkomens tussen 10 000 en 15 000 euro in Sint-Lambrechts-Woluwe dan op gewestelijk niveau **7-4**.

Het aandeel van de aangiften waarvan het totaal netto belastbaar inkomen nul is, is iets lager in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totaal netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven aan de personenbelasting. Het kan gaan om personen die niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het **leefloon**) ontvangen, internationale ambtenaren, bepaalde studenten, bepaalde zelfstandigen of personen die effectief geen enkel inkomen ontvangen.

Deze categorieën van belastingplichtigen kunnen in bepaalde gevallen ook in de heel lage inkomensklassen staan (lager dan 10 000 euro). Deze inkomensklassen moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, gezien de vertekeningen die inherent zijn aan de **fiscale statistiek**¹⁴.

7-4

Verdeling van het aantal fiscale aangiften per inkomensklasse na belastingen, inkomens 2012

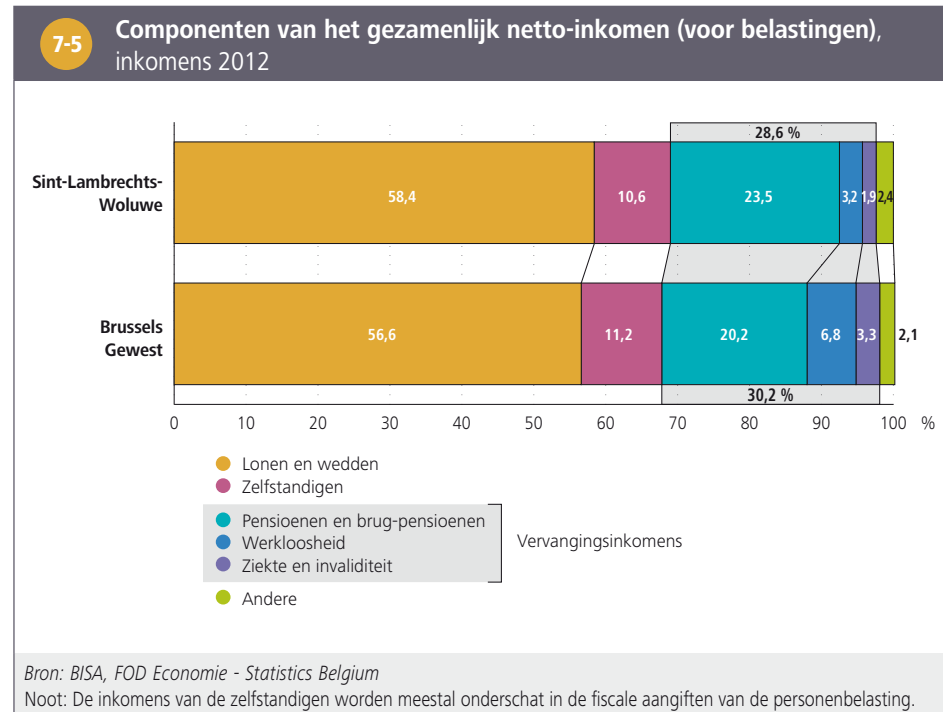
Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium

- Noten:
- In een streven naar eenvoud worden de klassen aangeduid met ronde cijfers, terwijl in werkelijkheid enkel de ondergrens van elke klasse wordt opgenomen.
 - Deze grafiek werd opgesteld zonder onderscheid te maken tussen individuele en gemeenschappelijke aangiften, deze laatste bevatten inkomens van een of twee personen. Een verdeling per type aangiften die verschillend is binnen de gemeente en binnen het hele Gewest kan een invloed hebben op de verdelingen van het aantal aangiften per inkomensklasse.

13 De hier voorgestelde **Gini-coëfficiënt** wordt berekend op basis van de fiscale statistieken en moet onderscheiden worden van deze berekend door Statistics Belgium op basis van de gegevens van de SILC enquête.

14 Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (2016), *Fiscale statistiek van de inkomens, een geschikte gegevensbron om de levensstandaard van de Brusselaars te meten?* Focus nr. 14, februari 2016.

Uit de analyse van de **bron** van deze inkomens (voor belastingen) in 2012 blijkt dat het aandeel van fiscale inkomens uit pensioenen hoger is in Sint-Lambrechts-Woluwe (in overeenstemming met het hogere percentage senioren), in tegenstelling tot het aandeel van inkomens uit werkloosheidsuitkeringen en ziekte- en invaliditeitsuitkeringen **7-5**.

7.2. PERSONEN DIE LEVEN VAN EEN MINIMUM- OF VERVANGINGSINKOMEN

Het aantal mensen dat recht heeft op een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering of invaliditeitsuitkering) of op een bijstandsuitkering is een indicator voor het aantal mensen dat moet rondkomen met een **beperkt inkomen**. De bedragen van deze vervangingsinkomens en bijstandsuitkeringen liggen immers vaak onder de [armoederisocogrens](#)¹⁵.

Het aandeel van de bevolking dat van een vervangingsinkomen (buiten pensioenen) of bijstandsuitkering leeft, is lager in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in het Brussels Gewest, ongeacht de leeftijdscategorie.

In Sint-Lambrechts-Woluwe leeft 8 % van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) van een werkloosheids- of inschakelingsuitkering, 3 % van een [leefloon](#) of [equivalent leefloon](#), 2,5 % van een invaliditeitsuitkering en 1 % van een uitkering voor personen met een handicap. 7,5 % van de jongeren (18-24 jaar) heeft recht op een leefloon (of equivalent). Bij de senioren (65 jaar en ouder) ontvangt 5 % de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) **7-6**.

7-6 Aantal en aandeel personen dat een beroep doet op een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of bijstandsuitkering, per leeftijdsklasse, 1 januari 2014

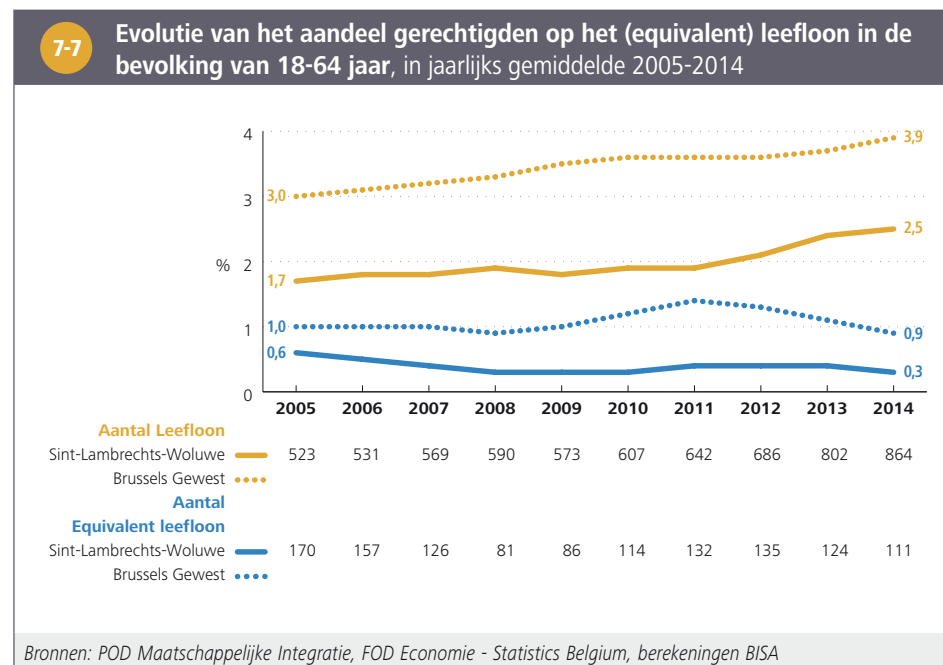
	Sint-Lambrechts-Woluwe		Brussels Gewest
	Aantal	%	%
Bevolking van 18 tot 24 jaar	4.896	100,0	100,0
Leefloon of equivalent leefloon van het OCMW	368	7,5	10,6
Werkloosheidsuitkering ¹	151	3,1	6,9
Bevolking van 18 tot 64 jaar	33.953	100,0	100,0
Leefloon of equivalent leefloon van het OCMW	966	2,8	4,9
Werkloosheidsuitkering ¹	2.611	7,7	12,9
Invaliditeitsuitkeringen ²	841	2,5	3,9
Uitkering voor personen met een handicap ²	444	1,3	1,9
Bevolking van 65 jaar en meer	9.199	100,0	100,0
Inkomensgarantie voor ouderen	497	5,4	10,7
Uitkering voor personen met een handicap ²	312	3,4	6,5

Bronnen: POD Maatschappelijke Integratie, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid, RVP, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
 Noten: [1] Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.
 [2] Gegevens op 31 december 2013

¹⁵ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2015). *Welzijnsbarometer 2015*. Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

De **evolutie** van het aandeel gerechtigden op het **leefloon** in de bevolking (18-64 jaar) in Sint-Lambrechts-Woluwe tussen 2005 en 2014 toont, net als in het Gewest, een stijging. In relatieve termen is dit aandeel in Sint-Lambrechts-Woluwe zelfs sneller gestegen dan in het Gewest: het is nog steeds lager dan dat van het Gewest in 2014, maar het relatieve verschil is verkleind ten opzichte van 2005 **7-7**.

Het aandeel gerechtigden op het **equivalent leefloon** in Sint-Lambrechts-Woluwe is gering en is in het begin van de periode sterk gedaald om vervolgens te stagneren. In absolute termen is het aantal gerechtigden tussen 2010 en 2012 opnieuw gestegen om daarna in 2013 en 2014 opnieuw te dalen. Deze tendens is ook zichtbaar in het Gewest en wordt grotendeels verklaard door bepaalde federale maatregelen inzake asiel- en migratiebeleid, die tijdens deze periode (2013-2014) hebben geleid tot een daling van de asielzoekers en de vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn en die aanspraak kunnen maken op financiële hulp.

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVV)

Het aantal **rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming** (RVV) voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan ook worden gebruikt als een indicator voor het aantal personen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2015 hebben 6 961 personen recht op een verhoogde tegemoetkoming in Sint-Lambrechts-Woluwe als gerechtigde of als persoon ten laste, of 13 % van de bevolking (tweemaal minder hoog dan voor het Gewest). De percentages begunstigen in de gemeente zijn lager dan deze voor het Brussels Gewest, ongeacht de leeftijdscategorie **7-8**.

7-8 Aantal en aandeel rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming van de verzekering voor geneeskundige verzorging (RVV), per leeftijdsklasse en per geslacht, januari 2015

Leeftijdsklasse	Sint-Lambrechts-Woluwe						Brussels Gewest		
	Aantal rechthebbenden ¹			Percentage rechthebbenden ¹ in de bevolking			Percentage rechthebbenden ¹ in de bevolking		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Minder dan 18 jaar	782	730	1.512	14,8	14,4	14,6	33,5	33,2	33,3
18 - 24 jaar	356	400	756	14,8	15,7	15,3	27,2	27,8	27,5
25 - 64 jaar	1.189	1.821	3.010	8,8	11,5	10,2	19,2	23,0	21,1
65 jaar en meer	449	1.234	1.683	13,0	21,0	18,0	26,4	32,1	29,8
Totaal	2.776	4.185	6.961	11,2	14,3	12,9	24,1	27,1	25,6

Bronnen: KSZ-Datawarehouse Arbeidsmarkt en sociale bescherming, BISA, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad
Noot: [1] Gerechtigden en personen ten laste.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone **begroting** verwijst naar het geheel van ontvangsten en uitgaven die een regelmatig en gebruikelijk karakter hebben. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen behoren dan weer tot de buitengewone begroting. Tussen 2009 en 2012 heeft de gemeente een gewone begroting in evenwicht en, in 2008 en in 2013, een tekort. Het gecumuleerd resultaat is eveneens positief tussen 2008 en 2012 en negatief in 2013.

Voor de rekeningen van 2008-2013 waren de gewone ontvangsten en uitgaven **per inwoner** in Sint-Lambrechts-Woluwe gemiddeld lager dan deze voor alle 19 Brusselse gemeenten. Dit geldt ook voor de investeringsuitgaven per inwoner. Daarnaast is de **schuld** per inwoner in Sint-Lambrechts-Woluwe ook iets minder hoog dan in de 19 gemeenten samen **8-1**. De schuld bij het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën (BGHGT) blijkt trouwens verwaarloosbaar in verhouding tot de totale schuld van de gemeente (in 2013 vertegenwoordigt de schuld bij het BGHGT slechts 1 % van de totale schuld van Sint-Lambrechts-Woluwe, tegenover 15 % voor de 19 gemeenten samen).

De **liquiditeitsratio** geeft het vermogen weer van de gemeente om haar financiële verbintenissen op korte termijn na te leven. In Sint-Lambrechts-Woluwe was deze ratio in 2013 hoger dan één (2,61), wat betekent dat de gemeente de mogelijkheid heeft haar kortetermijnschulden (maximum één jaar) onmiddellijk terug te betalen.

De **graad van financiële autonomie** van de gemeente toont trouwens aan dat 63 % van haar middelen afkomstig is van haar eigen kapitaal, wat overeenkomt met het gemiddelde van deze indicator voor de 19 gemeenten.

8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

De relatief gunstige sociaaleconomische situatie van een deel van de bevolking van Sint-Lambrechts-Woluwe heeft een impact op de fiscale ontvangsten van de gemeente. De aandelen van **ontvangsten** van opcentiemen bij de **onroerende voorheffing** en opcentiemen bij de **personenbelasting** zijn immers hoger dan die van de 19 gemeenten samen. Ze vertegenwoordigen respectievelijk 39 % en 17 % van de gemeentelijke ontvangsten (tegenover 29 % en 11 % voor de 19 Brusselse gemeenten samen) **8-2**. De rendementen van de onroerende voorheffing en personenbelasting per inwoner in Sint-Lambrechts-Woluwe zijn namelijk hoger dan deze in de 19 gemeenten samen.

8-1 Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

	Sint-Lambrechts-Woluwe	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	1.385	1.681
Gewone uitgaven in euro per inwoner	1.376	1.696
Schuld ¹ in euro per inwoner	1.163	1.333
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	217	248

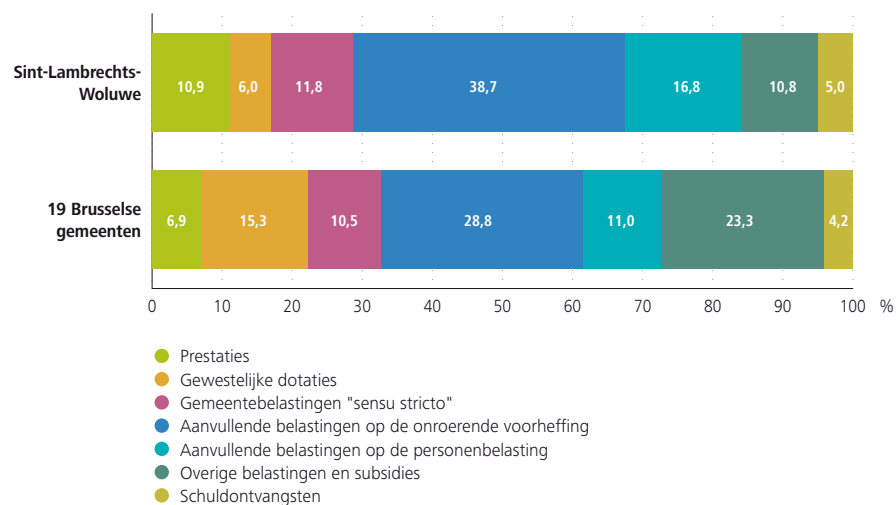
Bronnen: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA

Noot: [1] Schulden bij het Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën inbegrepen.

Het deel van de ontvangsten dat afkomstig is van de **gewestelijke dotaties** is daarentegen minder hoog in Sint-Lambrechts-Woluwe (6 % tegenover 15 % voor de 19 Brusselse gemeenten samen). De dotaties worden over de gemeenten verdeeld volgens criteria zoals het aantal inwoners, leerlingen, werklozen, begunstigen op een leefloon alsook het rendement van de onroerende voorheffing en personenbelasting (compenserende rol)¹⁶. Het aandeel van andere belastingen en subsidies, dat de transfers naar de gemeente van andere bevoegdheidsniveaus weergeeft, is ook minder hoog in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in de 19 gemeenten samen.

Zoals in de andere gemeenten, zijn de **personeelskosten** de belangrijkste **uitgaven** van de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe: in de periode 2008-2013 werd gemiddeld 47 % van de uitgaven besteed aan de personeelskosten van het gemeentebestuur (pensioenlasten inbegrepen) tegenover 41 % voor de 19 gemeenten samen **8-3**. De transferuitgaven in het kader van de dotatie aan de OCMW's en die aan de politiezones vertegenwoordigen respectievelijk 11 % en 13 % van de uitgaven van Sint-Lambrechts-Woluwe, dus iets minder hoge percentages dan die in de 19 Brusselse gemeenten samen.

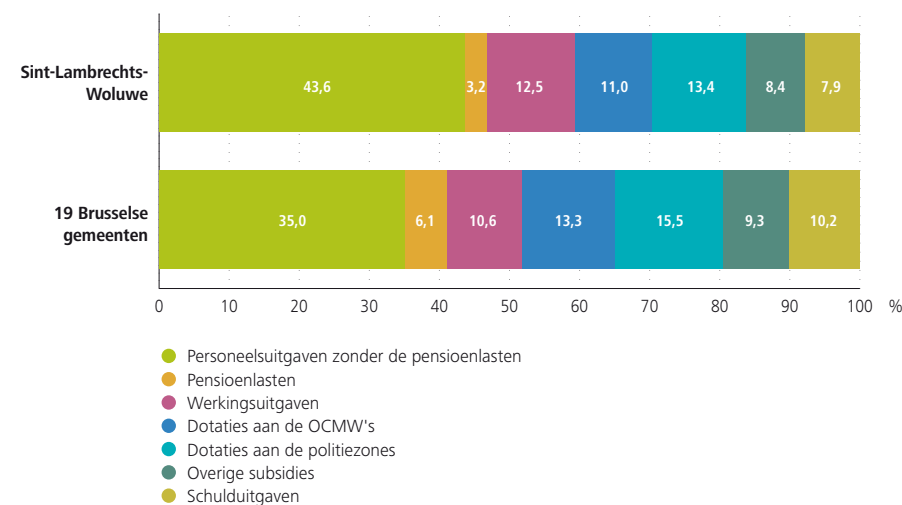
8-2 Verdeling van de gewone ontvangsten (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

Bron: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, berekeningen BISA

- Noten:
- De ontvangsten uit prestaties zijn die waarvoor de gemeente als tegenprestatie iets levert (bijvoorbeeld huurinkomsten voor een gebouw).
 - De schuldontvangsten omvatten hoofdzakelijk de dividenden die de gemeenten krijgen van de intercommunales en daarnaast de kredietinteressen.

8-3 Verdeling van de gewone uitgaven (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2008-2013

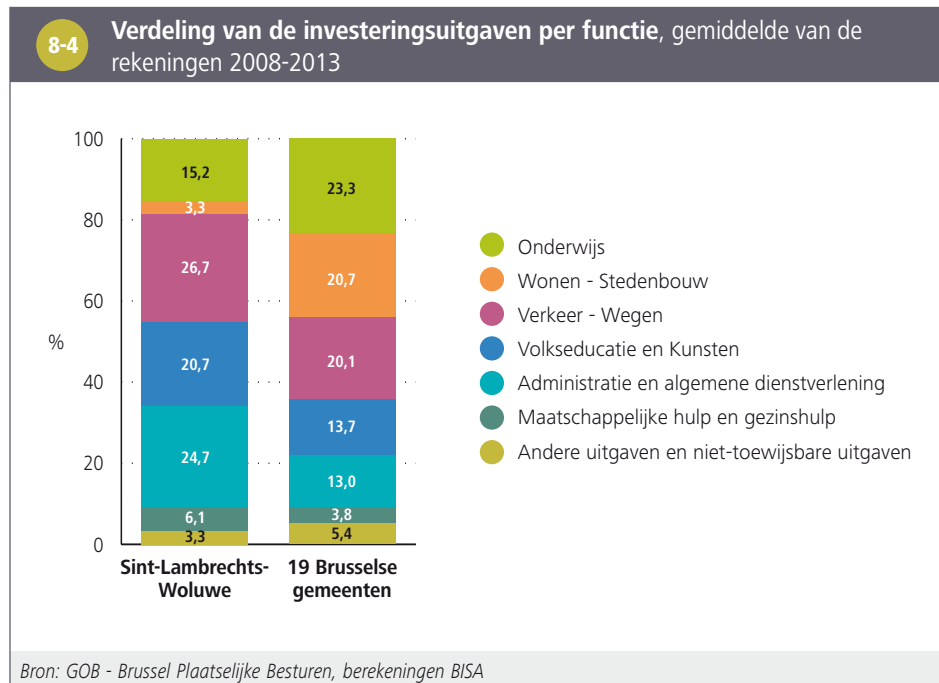

Bron: GOB - Brussel Plaatselijke Besturen, berekeningen BISA

16 Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (2015), *Verslag over de financiële toestand van de Brusselse gemeenten 2008-2014*. Brussel Plaatselijke Besturen.

8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. Niettemin stellen we vast dat in Sint-Lambrechts-Woluwe in de periode 2008-2013 de domeinen “verkeer/wegen”, “administratie en algemene dienstverlening” en “volkseducatie en kunsten” gemiddeld een aanzienlijk deel van de investeringen vertegenwoordigen (respectievelijk 27 %, 25 % en 21 %, tegenover 20 %, 13 % en 14 % voor de 19 gemeenten samen). Het domein “wonen en stedenbouw” vertegenwoordigt daarentegen slechts een zeer klein deel van de investeringsuitgaven in de gemeente in die periode **8-4**.

9. HUISVESTING

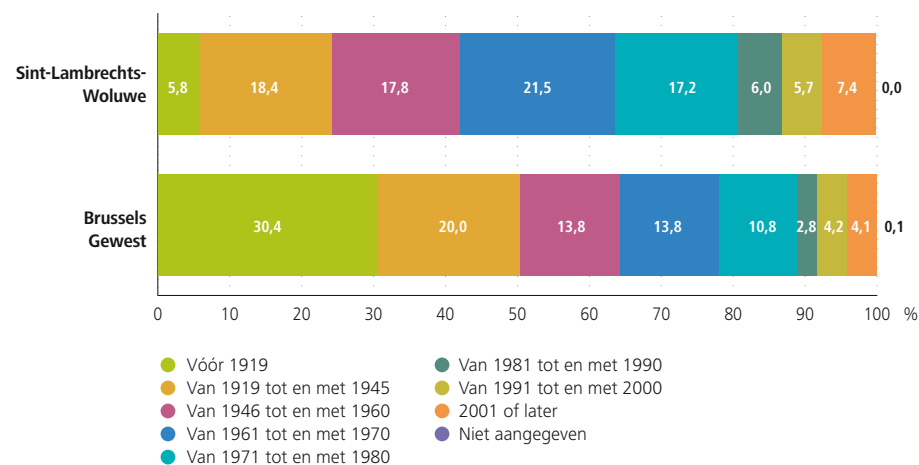
Op 1 januari 2014 werden 9 411 gebouwen en 29 056 woningen geteld in Sint-Lambrechts-Woluwe, waarvan 2 670 sociale woningen.

9.1. KENMERKEN VAN HET WONINGBESTAND

Sint-Lambrechts-Woluwe is een gemeente van de **tweede kroon** en **verstedelijkte** dus later dan de gemeenten van de **eerste kroon**. Volgens de gegevens van de Census 2011 over de **conventionele woningen** is iets meer dan drie kwart van de woningen na de Tweede Wereldoorlog gebouwd (tegen iets minder dan de helft voor het Gewest). De heel oude woningen - gebouwd voor 1919 - vertegenwoordigen slechts 6 % van het woningbestand in Sint-Lambrechts-Woluwe (tegenover 30 % voor het Gewest) **9-1**.

9-1

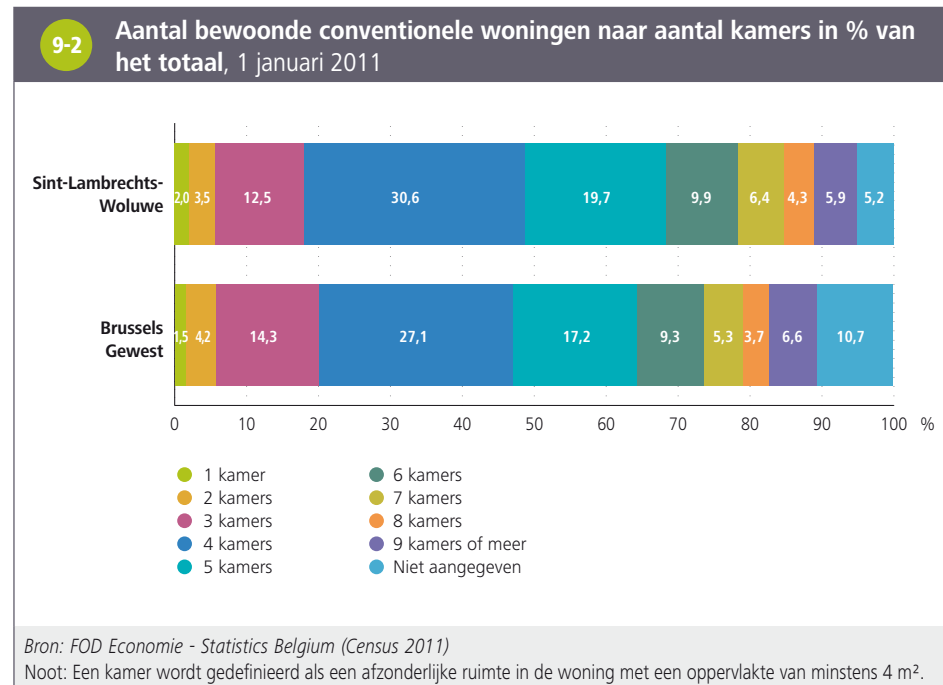
Aantal bewoonde conventionele woningen naar bouwperiode in % van het totaal, 1 januari 2011

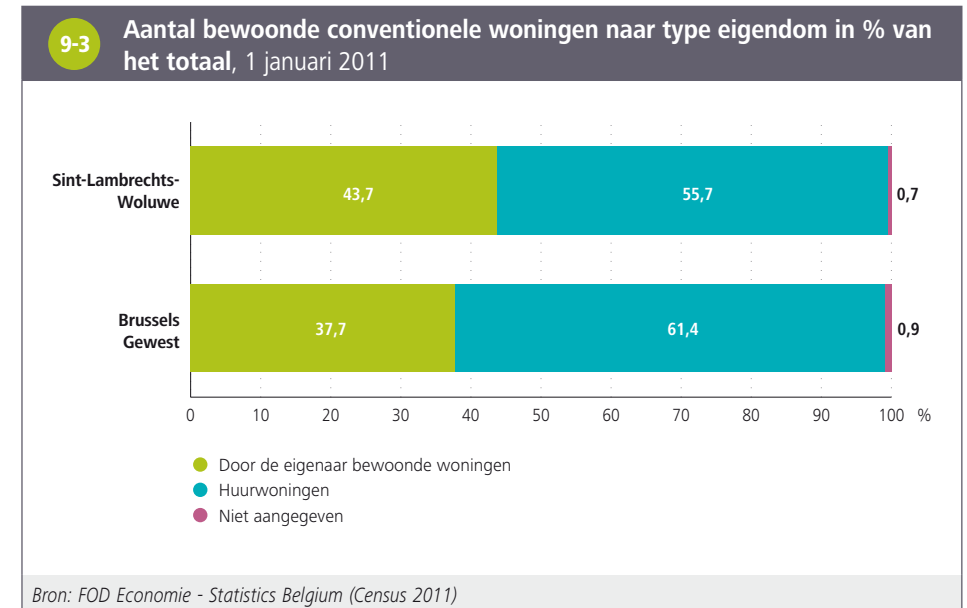
Bron: FOD Economie - Statistics Belgium (Census 2011)

Noot: Het bouwjaar is het jaar van beëindiging van de opbouw van het gebouw waarin de woning zich bevindt. Het gaat dus niet om de laatste renovatie.

Wat het **aantal kamers** betreft, zijn de woningen met 4 tot 8 kamers oververtegenwoordigd in Sint-Lambrechts-Woluwe in vergelijking met de situatie op gewestelijk niveau (71 % van het woningbestand tegenover 63 % voor het Gewest). Woningen met 2 of 3 kamers en woningen met 9 kamers of meer zijn evenwel licht ondervertegenwoordigd **9-2**¹⁷. Daarnaast zijn er naar verhouding meer appartementen in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in het Gewest (66 % van het woningbestand tegenover 53 % op gewestelijk niveau¹⁸).

Nog steeds op basis van de gegevens van de Census 2011 blijkt dat 44 % van de woningen in Sint-Lambrechts-Woluwe door hun **eigenaar** wordt bewoond, iets meer dan in het Gewest (38 %) **9-3**.

17 Voor 5 % van de woningen kent men in Sint-Lambrechts-Woluwe het aantal kamers niet (11 % voor het hele Brussels Gewest).

18 Zie website van het BISA: www.bisa.brussels/themas/ruimtelijke-ordening-en-vastgoed/

9.2. SOCIALE WONINGEN

Op 31 december 2013 telt de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe 2 670 sociale woningen (of 41 woningen meer dan in 2005). In verhouding tot het aantal huishoudens is het aantal sociale woningen hoger in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in het Gewest: er zijn 10 sociale woningen per 100 huishoudens in de gemeente tegenover 7 per 100 in het Gewest ⁹⁻⁴. Gegevens uit 2011 tonen aan dat het aandeel huishoudens dat zich heeft ingeschreven op de **wachtlijst** voor een sociale woning in Sint-Lambrechts-Woluwe ook relatief laag is (2,6 % tegenover 7 % in het Gewest)¹⁹.

9-4 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2013		
	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	2.670	39.393
Aantal sociale woningen voor 100 private huishoudens	10,1	7,3

Bronnen: BGHM, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen BISA

9.3. HUURPRIJS EN VASTGOEDPRIJZEN

Rekening houdend met de verschillen in de kenmerken van de woningen en het levenskader, zijn de vastgoed- en huurprijzen in het algemeen veel hoger in Sint-Lambrechts-Woluwe dan in het Gewest. Het is de duurste gemeente voor bepaalde segmenten van de huurmarkt: in 2013 bedroeg de gemiddelde maandelijkse huur voor een woning met twee slaapkamers 940 euro, tegenover 732 euro in het Gewest. De gemiddelde verkoopprijs van huizen is 454 200 euro tegenover 365 200 euro in het Brussels Gewest ⁹⁻⁵.

9-5 Huurprijs en vastgoedprijzen		
	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
Gemiddelde maandelijkse huurprijs van een woning met 2 slaapkamers in 2013 (euro)	940	732
Gemiddelde verkoopprijs van gewone woonhuizen in 2014 (duizenden euro)	454,2	365,2
Gemiddelde verkoopprijs van appartementen, flats en studio's in 2014 (duizenden euro)	267,4	224,8

Bronnen: Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie, FOD Economie - Statistics Belgium, BGHM

19 Zie Wijkmonitoring: www.wijkmonitoring.brussels

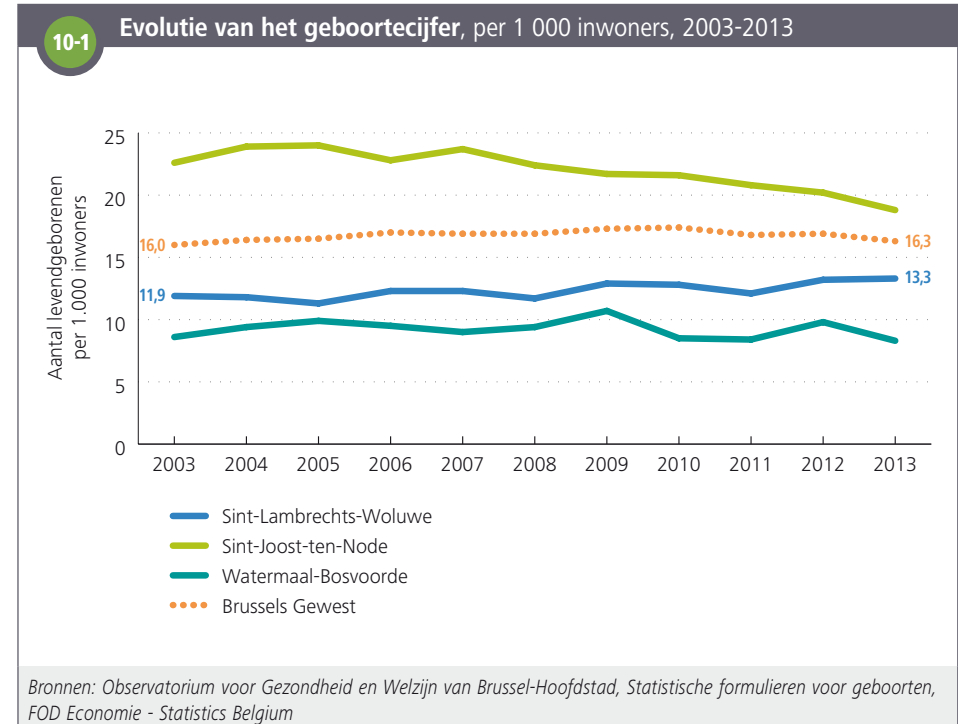
10. GEZONDHEID

10.1. GEZONDHEID VAN DE PASGEBORENEN

Geboortecijfer

In 2013 waren er 702 **levendgeborenen** in Sint-Lambrechts-Woluwe. Het verschil tussen het aantal getelde geboorten in de [Statistische formulieren voor geboorten](#) en in de gegevens van de [officiële bevolking](#) is in deze gemeente verwaarloosbaar. Dit verschil is te wijten aan de geboorten bij ouders-asielzoekers die ingeschreven zijn in het wachtregister, maar ook van ouders in een onregelmatige verblijfssituatie of met een specifiek statuut (zoals diplomatiek personeel), die niet opgenomen zijn in de officiële bevolkingscijfers²⁰.

Tussen 2003 en 2013 kende zowel het aantal geboorten als het [geboortecijfer](#) in Sint-Lambrechts-Woluwe een lichte stijging, met name door de toename van het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd **10-1**. Het geboortecijfer in Sint-Lambrechts-Woluwe is lager dan dat van het Gewest. Het [totale vruchtbaarheidscijfer](#) is in Sint-Lambrechts-Woluwe (1,5) ook lager dan op gewestelijk niveau (1,9)²¹.

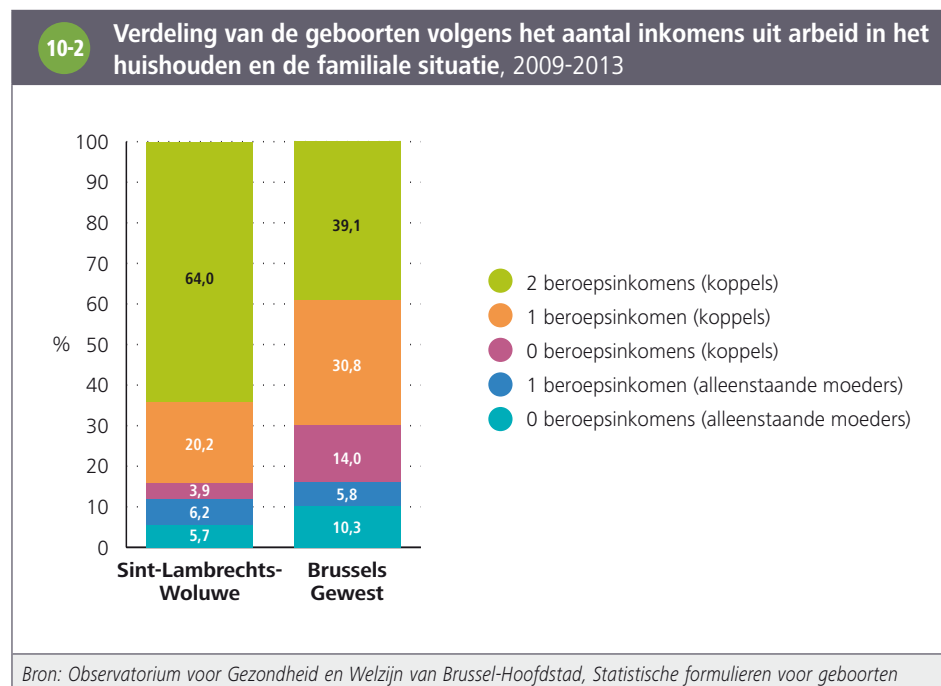

²⁰ Anderzijds omvat de [officiële bevolking](#), in tegenstelling tot de [Statistische geboorteformulieren](#), wel de geboorten van Belgische inwoners die in het buitenland worden geboren. Voor meer informatie over dit thema zie Hercot et al, 2015; Perinatale gezondheidsindicatoren van Brussel 2000-2012. Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad.

²¹ Bron: BISA, FOD Economie - Statistics Belgium.

Sociodemografische kenmerken van de geboorten en de moeders

Gezien de gunstigere sociaaleconomische situatie van veel gezinnen in de gemeente is het percentage kinderen dat in een huishouden zonder inkomen uit arbeid wordt geboren veel lager in Sint-Lambrechts-Woluwe (10 %) dan in het Gewest (24 %). Het aandeel kinderen dat in een gezin met één inkomen uit arbeid of in een eenoudergezin (alleenstaande moeder) wordt geboren, is in Sint-Lambrechts-Woluwe ook lager dan in het Gewest **10-2**.

In Sint-Lambrechts-Woluwe heeft bijna de helft van de vrouwen die tussen 2009 en 2013 bevallen zijn, niet de Belgische **nationaliteit** (vergelijkbaar met het Gewest) en is 63 % niet als Belg geboren (tegenover 74 % voor het Gewest).

Van de vrouwen die in 2013 bevallen zijn, zijn de meest vertegenwoordigde nationaliteiten respectievelijk de Belgische (46 % van de vrouwen), Poolse (5,5 %), Franse (5 %), Roemeense (5 %) en Italiaanse nationaliteit (3 %). Tussen 2003 en 2013 kende het aandeel Poolse en Roemeense moeders de sterkste stijging, aangezien het bijna nul was in 2003.

Gezondheid van de borelingen en de moeders

Bij de vrouwen die tussen 2009 en 2013 bevallen zijn, zijn de heel **jonge moeders** verhoudingsgewijs minder vertegenwoordigd in Sint-Lambrechts-Woluwe (1,0 %) dan in het Brussels Gewest (2,2 %). Dit wordt verklaard door een lagere **vruchtbaarheidsgraad** van de vrouwen van 15-19 jaar (0,5 % tegenover 1,4 % in het Gewest). Het aandeel vrouwen van 15-19 jaar in de bevolking verschilt evenwel niet van dat van het Gewest. **Oudere moeders** zijn daarentegen verhoudingsgewijs sterker vertegenwoordigd in Sint-Lambrechts-Woluwe (6,2 %) dan in het Gewest (4,9 %), omdat het aandeel vrouwen van 40-49 jaar in de bevolking hoger is. De vruchtbaarheidsgraad van deze leeftijdscategorie (bijna 1 %) verschilt evenwel niet van deze van het Gewest **10-3**.

10-3 Indicatoren van de gezondheid van moeder en kind, 2009-2013

	Sint-Lambrechts-Woluwe		Brussels Gewest
	Aantal	Per 100 levendgeborenen	Per 100 levendgeborenen
Meerlinggeboorten	134	4,0	3,8
Vroeggeboorte (< 37 weken)	253	7,6	7,3
Laag geboortegewicht in functie van de zwangerschapsduur	296	9,0	9,9
Moeders < 20 jaar	33	1,0	2,2
Moeders ≥ 40 jaar	203	6,2	4,9

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden
 Noot: De **statistisch significante verschillen** in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

Perinatale, infantiele en foeto-infantiele mortaliteit

In Sint-Lambrechts-Woluwe zijn de **perinatale, infantiele en foeto-infantiele mortaliteit** lager dan deze in het Gewest. Gezien het zeer beperkte aantal gevallen, verschillen deze cijfers niet significant van deze voor het Gewest **10-4**.

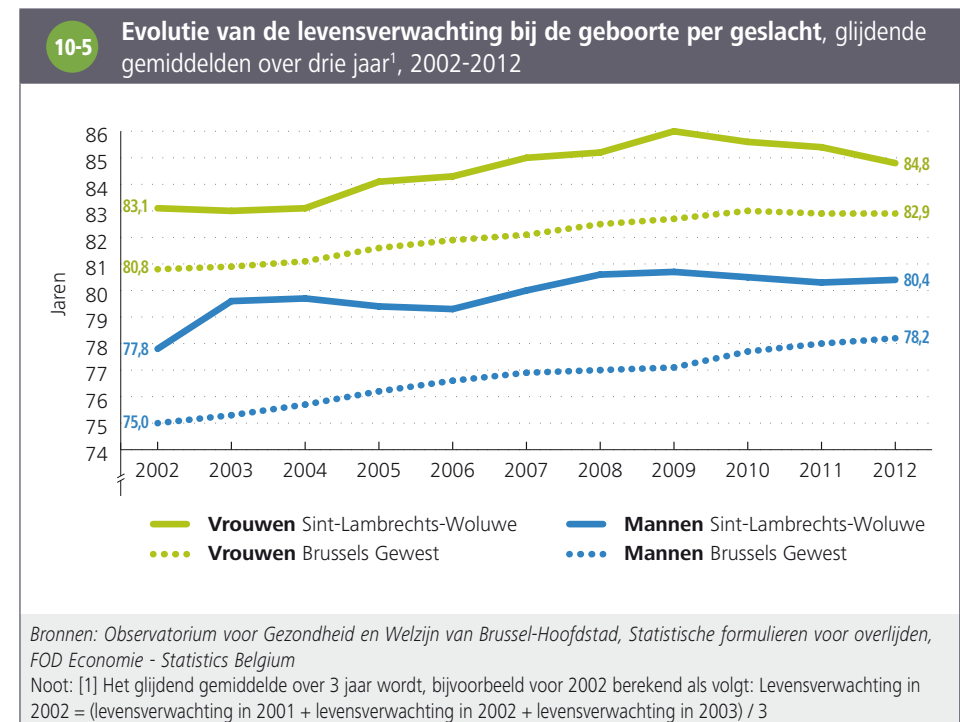
10-4	Perinatale, infantiele en foeto-infantiele sterfte, 2009-2013		
		Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
	Aantal	Per 1.000 geboorten	Per 1.000 geboorten
Perinatale mortaliteit	18	5,4	7,8
Infantiele mortaliteit	5	1,5	3,0
Foeto-infantiele mortaliteit	21	6,3	9,4

Bron: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor geboorten en overlijden
 Noot: De statistisch significante verschillen in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

10.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Levensverwachting

De **levensverwachting** in 2012²² bedraagt in Sint-Lambrechts-Woluwe 85 jaar voor vrouwen en 80 jaar voor mannen tegenover respectievelijk 83 jaar en 78 jaar in het Gewest. Voor de periode 2002-2012 is de levensverwachting hoger in de gemeente dan in het Brussels Gewest. Ze steeg sneller voor mannen dan voor vrouwen, zowel in Sint-Lambrechts-Woluwe als in het Brussels Gewest **10-5**.

22 De **levensverwachting** in 2012 wordt hier bepaald als het glijdend gemiddelde van de levensverwachting over 3 jaar heen ((levensverwachting 2011 + levensverwachting 2012 + levensverwachting 2013) / 3).

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

In Sint-Lambrechts-Woluwe bedraagt het vroegtijdige sterftcijfer (voor 75 jaar) 303 per 100 000 mannen en 227 per 100 000 vrouwen **10-6**. Na standaardisatie voor leeftijd liggen deze cijfers aanzienlijk lager dan in het Brussels Gewest (-24 % voor mannen en -15 % voor vrouwen). In vergelijking met het Gewest ligt de vroegtijdige sterfte door kanker van strottenhoofd, luchtpijp, bronchiën en longen evenals door hart- en vaatziekten (met name ischemische hartziekten) en uitwendige oorzaken (zelfmoord, ongevallen, moord) bij mannen lager in Sint-Lambrechts-Woluwe.

10-6

Bruto vroegtijdig sterftcijfer (< 75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht, Sint-Lambrechts-Woluwe en verschil in vergelijking met het Brussels Gewest na standaardisatie voor leeftijd, 2009-2013

	Mannen			Vrouwen		
	Aantal sterfgevallen	Bruto sterftcijfer (/100.000)	Vershil in sterftcijfer in vergelijking met het Brussels Gewest ¹	Aantal sterfgevallen	Bruto sterftcijfer (/100.000)	Vershil in sterftcijfer in vergelijking met het Brussels Gewest ¹
Alle doodsoorzaken	330	303,4	-24 %	281	227,3	-15 %
Kankers	136	125,1	-12 %	135	109,2	-4 %
<i>Kanker van strottenhoofd, luchtpijp, bronchiën en longen</i>	35	32,2	-33 %	17	-	-
<i>Borstkanker</i>	0	-	-	35	28,3	+10 %
Hart- en vaatziekten	66	60,7	-24 %	41	33,2	-23 %
<i>Ischemische hartziekten</i>	26	23,9	-34 %	11	-	-
Uitwendige doodsoorzaken	32	29,4	-43 %	34	27,5	+6 %

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden, FOD Economie - Statistics Belgium

Noten: [1] Vershil in mortaliteit = $(\text{Gestandaardiseerde mortaliteitsratio} - 1) \times 100$

[2] Het aantal sterfgevallen door zelfmoord wordt onderschat: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

- Enkel de doodsoorzaken die meer dan 20 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 20 gevallen zijn, worden het bruto sterftcijfer en het mortaliteitsverschil in vergelijking met het Gewest niet weergegeven en wordt de cel blanco gelaten.
- De **statistisch significante verschillen** in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

Kankers: incidentie en screeningsprogramma's

Longkanker, colorectale kanker, borstkanker (bij vrouwen) en prostaatcancer (bij mannen) zijn de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest. Voor de periode 2009-2012 ligt de gestandaardiseerde **incidentie** van long- en bronchiënkanker bij mannen in Sint-Lambrechts-Woluwe lager dan in het Gewest. De incidentie van die kanker bij vrouwen alsook de incidentie van andere kankertypes voor beide geslachten verschillen niet veel van deze van het Gewest ¹⁰⁻⁷.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische **screening** te organiseren voor darmkanker en, bij vrouwen, borstkanker en baarmoederhalskanker.

In Sint-Lambrechts-Woluwe is de totale dekking van de borstkankerscreening hoger dan in het Gewest. Daarentegen is het aandeel vrouwen dat een mammografie kreeg in het kader van het georganiseerde en gratis programma ('mammothest' genoemd) iets lager dan in het Gewest²³ ¹⁰⁻⁸. De totale dekking blijft evenwel lager dan de Europese aanbeveling van een deelname van 70 %.

Wat de screening voor baarmoederhalskanker betreft, ligt het percentage vrouwen tussen 25 en 64 jaar dat in de periode 2010-2012 in Sint-Lambrechts-Woluwe een uitstrijkje heeft laten nemen (57 %) hoger dan op gewestelijk niveau (53 %) ²⁴.

10-7

Bruto incidentiecijfers van longkanker, colorectale kanker, prostaatcancer en borstkanker, Sint-Lambrechts-Woluwe en verschil in vergelijking met het Brussels Gewest na standaardisatie voor leeftijd, 2009-2012

	Aantal kankers	Bruto incidentiecijfer (/100.000)	Verskil in incidentie in vergelijking met het Gewest ¹
Mannen			
Prostaat	133	143,5	+10 %
Colorectaal	64	69,0	-11 %
Longen-bronchiën	56	60,4	-34 %
Vrouwen			
Borst	231	207,0	+9 %
Colorectaal	85	76,2	+11 %
Longen-bronchiën	39	34,9	-24 %

Bronnen: Stichting Kankerregister en FOD Economie - Statistics Belgium

Noten: [1] Verschil in incidentie = (Gestandaardiseerde incidentieratio - 1) x 100

• De **statistisch significante verschillen** in vergelijking met het Brussels Gewest zijn in het **vet** weergegeven.

10-8

Dekkingsgraad van het georganiseerde borstkankerscreeningsprogramma en totale dekking van borstsonderzoeken bij vrouwen van 50 tot 69 jaar, 2011-2012

	Sint-Lambrechts-Woluwe	Brussels Gewest
Mammothest	8,4 %	9,9 %
Mammografie en/of mammothest	58,1 %	52,9 %

Bronnen: InterMutualistisch Agentschap, Brumammo, FOD Economie - Statistics Belgium, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

23 Voor meer informatie over dit thema, zie Yannart et al (2015) *Vierde evaluatierapport van het georganiseerde screeningsprogramma voor borstkanker in het Brussels Gewest (2009-2013)*, Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad.

24 InterMutualistisch Agentschap, Atlas. www.aim-ima.be

WOORDENLIJST

Activiteitsgraad: percentage van de [beroepsbevolking](#) in de bevolking op beroepsleeftijd (15-64 jaar).

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de wijken in het noorden en het westen van de [eerste kroon](#). Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoededrempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60 % van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2014 (inkomens 2013) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1 085 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 1 736 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2 279 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risico lopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn ([niet-werkende werkzoekenden](#)).

Binnenlandse werkgelegenheid: de binnenlandse werkgelegenheid stemt overeen met de banen van personen die op een grondgebied werken, ongeacht de woonplaats van de werknemers.

Btw-plichtige ondernemingen: de statistieken van btw-plichtige ondernemingen worden opgesteld door Statistics Belgium van de FOD Economie. Ze tellen enkel de maatschappelijke zetels van ondernemingen. Wat betekent dat deze statistieken geen rekening houden met de verschillende exploitatiezetels die een onderneming kan hebben, verdeeld over een of meerdere gemeenten en deze als een enkele onderneming beschouwen, gevestigd in de gemeente waar de maatschappelijke zetel zich bevindt.

De [stopzettingsgraad](#) van btw-plichtige ondernemingen wordt berekend door het aantal stopzettingen van btw-plichtige ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve ondernemingen van dat jaar. Het aantal stopzettingen van btw-plichtige ondernemingen is gelijk aan het aantal die niet meer aanwezig zijn in de btw-registers op 31 december van een gegeven jaar maar wel voorkomend in de registers op 31 december van het jaar ervoor. Deze statistiek houdt geen rekening met de migraties van ondernemingen. Een onderneming die een gemeente verlaat om zich ergens anders te vestigen, zonder zijn statuut te veranderen in het register van btw-plichtige ondernemingen, zal niet in het aantal stopzettingen worden meegeteld.

De [oprichtingsgraad](#) van btw-plichtige ondernemingen wordt berekend door het aantal oprichtingen van btw-plichtige ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve ondernemingen van dat jaar. Het aantal oprichtingen van btw-plichtige ondernemingen is gelijk aan het aantal ondernemingen aanwezig in de btw-registers op 31 december van een gegeven jaar en niet voorkomend in de registers op 31 december van het jaar ervoor. Deze statistiek houdt geen rekening met de migraties van ondernemingen. Een reeds geregistreerde onderneming die zich op het grondgebied van een gemeente vestigt, wordt niet als een oprichting beschouwd. De statistieken 2014 voor het aantal btw-plichtige ondernemingen waren bijgevolg uitzonderlijk hoog, vergeleken met de jaren voordien. Dat is te verklaren door een verandering in de wetgeving die sinds januari 2014 de prestaties van advocaten onderwerpt aan de btw. In de eerste maanden van 2014 hebben zij dan ook stappen moeten ondernemen om hun btw-inschrijving in orde te brengen. Deze inschrijvingen om zich aan te passen aan de nieuwe regels zijn geen echte oprichtingen van ondernemingen, omdat deze ondernemingen in de meeste gevallen reeds actief waren.

De [faillissementsgraad](#) van ondernemingen wordt berekend door het aantal faillissementen van ondernemingen van een jaar te delen door het gemiddeld aantal actieve btw-plichtige ondernemingen van dat jaar. Het aantal faillissementen van ondernemingen is gebaseerd op de aangiften van de handelsrechtbanken, aangevuld door informatie uit het ondernemingsregister van Statistics Belgium. We stellen vast dat er bijzonder veel waren in 2013 voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, omdat de handelsrechtbanken van Brussel voor koophandel in de loop van dit jaar een

“massale” schoonmaakoperatie hebben doorgevoerd voor de ondernemingen met een economische gezondheid die als dubieus werd beschouwd.

Circulaire migratie: duidt de beweging aan van personen die hun levensruimte delen tussen twee landen, wat vaak de mogelijkheid biedt om contact te houden met de familie die in het land van herkomst is gebleven en simultaan een baan in het buitenland te behouden.

Conventionele woningen: de conventionele woningen worden gedefinieerd als een geheel van aparte (omringd door muren en daken) en onafhankelijke potentiële verblijven (met een ingang direct naar de straat, een trap of de gang) die vanuit architecturaal standpunt opgetrokken zijn met permanente bewoning als doel.

Economische afhankelijkheidscoëfficiënt: de economische afhankelijkheidscoëfficiënt wordt verkregen door de bevolking in de meest afhankelijke leeftijdsschijven (namelijk de personen jonger dan 18 en de 65-plussers) te delen door de bevolking die het meest in aanmerking komt om een professionele activiteit uit te oefenen (18-64 jarigen).

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon wijken aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchilllaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op leefloon omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen en vreemdelingen met verblijfsrecht, die niet zijn ingeschreven in het rijksregister. De bedragen zijn identiek aan deze van het leefloon.

Voor meer informatie: www.ocmw-info-cpas.be

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden

dus niet mee opgenomen in de fiscale statistieken. Dit betekent dat sommige sociale transfers (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er enkele personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals de buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Foeto-infantiele sterfte: aantal sterfgevallen voor of tijdens de bevalling (vanaf het moment waarop de baby minstens 500 g weegt of na een zwangerschapsduur van minstens 22 weken) en de sterfte van levendgeboren kinderen voor de eerste verjaardag (0 tot verstreken 364 dagen) per 1 000 geboorten (levendgeboorten en doodgeboorten).

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gemiddeld inkomen per gewijzigde verbruikseenheid (GVE): deze indicator kan de gemiddelde levensstandaard binnen een bevolking benaderen, door rekening te houden met de structuur van de bevolking volgens de leeftijd en de samenstelling van de huishoudens. Om het gemiddeld inkomen per GVE van een gemeente te berekenen, wordt het fiscale inkomen (hier na belastingen) van de inwoners van de gemeente dus gedeeld door het aantal GVE van de gemeente (de berekeningswijze houdt geen rekening met aangiften van een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul). Om het aantal GVE van de gemeente te berekenen, gebruiken we een equivalentieschaal die wordt toegepast om het aantal personen in een huishouden om te zetten in “equivalent volwassene”: aan de eerste volwassene wordt een coëfficiënt 1 toegekend, aan alle andere personen ouder dan veertien jaar 0,5 en aan kinderen van veertien jaar en jonger 0,3. De bevolking werd hier dus omgezet in GVE om rekening te houden met de structuur van de huishoudens omdat deze een invloed heeft op de structuur van de uitgaven. Om vergelijkingen mogelijk te maken, moet elke persoon die deel uitmaakt van een collectief huishouden in de berekening worden beschouwd als gezinshoofd van een private huishouden.

Geslachtsverhouding: het gaat om de verhouding tussen het de aantal mannen en het aantal vrouwen. Via deze graad kan men de verdeling van de bevolking naar geslacht analyseren.

Gestandaardiseerde incidentieratio: totaal aantal gevallen van een bepaalde ziekte in de gemeente gedeeld door het totaal aantal “verwachte” gevallen in de gemeente

(verkregen door het incidentiepercentage per leeftijdsschijf van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Gestandaardiseerd sterftecijfer: totaal aantal sterfgevallen in de gemeente gedeeld door het totaal aantal “verwachte” sterfgevallen in de gemeente (verkregen door het sterftecijfer per leeftijdsschijf van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Gini-coëfficiënt: is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. De coëfficiënt is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de [fiscale statistieken](#), de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul, worden niet mee in rekening gebracht.

Graad van financiële autonomie: aandeel van het eigen vermogen van de gemeente (met uitzondering van de voorzieningen voor risico's en lasten) in procent van het totale passief.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doelstelling groene ruimten creëren, ze aaneenschakelen door middel van met groen omzoomde straten en rivieren doen herleven in het belang van de inwoners en binnen een bredere ecologische visie. Het werd opgestart in 1996 en werd in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levendgeboren kinderen voor de eerste verjaardag (0+ tot verstreken 364 dagen) per 1 000 levendgeborenen.

Laag geboortegewicht in functie van de zwangerschapsduur: het geboortegewicht hangt nauw samen met de zwangerschapsduur. Bepaalde factoren kunnen bij identieke zwangerschapsduur tot een lager geboortegewicht leiden: roken, alcohol, aandoeningen van de placenta, enz. Foetusen met een laag gewicht in vergelijking met het gemiddelde van de foetusen die na een identieke zwangerschapsduur geboren worden, hebben vaak perinatale gezondheidsproblemen en een hoger mortaliteitsrisico. Het lage geboortegewicht voor de duur van de zwangerschap komt overeen met de totale levendgeborenen met een gewicht lager dan het percentiel 10 van de geboorten voor dezelfde zwangerschapsduur (zwangerschapsduur van 24 tot en met 41 weken), tijdens de geanalyseerde periode (hier 2009-2013).

Voor meer informatie: www.observatbru.be

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuaire recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbereidheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd.

Voor meer informatie: www.ocmw-info-cpas.be

Levensverwachting: de hier bestudeerde levensverwachting betreft de levensverwachting bij de geboorte, die aangeeft hoe oud iemand gemiddeld zou worden indien hij of zij vanaf de geboorte en doorheen zijn of haar leven op elke leeftijd dezelfde overlijdenskansen zou accumuleren als deze die opgetekend werden in de verschillende leeftijdscategorieën van de bestudeerde populatie gedurende een bepaald periode. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftecijfers van de bestudeerde periode.

Liquiditeitsratio: aandeel van de schulden op een jaar of meer en van de financiële rekeningen in procent van de schulden op een jaar of meer van de gemeente.

Lokale vestigingseenheden: exploitatiezetels van de ondernemingen in de gemeente waar ze werkelijk gevestigd zijn, op voorwaarde dat ze ten minste één werknemer aangegeven hebben bij de RSZ.

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

Perinatale sterfte: aantal sterfgevallen voor of tijdens de bevalling (vanaf het moment waarop de baby minstens 500 g weegt of na een zwangerschapsduur van minstens 22 weken) en de sterfte van levendgeboren kinderen in de eerste week (0 tot verstreken 6 dagen) per 1 000 geboorten (levendgeboorten en doodgeboorten).

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVV): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk

recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen ([leefloon](#), [equivalent leefloon](#), IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Senioriteitscoëfficiënt: de senioriteitscoëfficiënt geeft het relatieve aandeel aan van de oudste personen (80 jaar en meer) binnen de groep senioren (65 jaar en meer). Deze coëfficiënt meet de vergrijzing van de senioren.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister ([officiële bevolking](#)) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister.

Voor meer informatie: www.observatbru.be

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en is het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door de Algemene Directie Statistiek, op basis van structurele kenmerken die worden geïdentificeerd via volkstellingen (de laatste belangrijke aanpassingen dateren van 2001).

Statistisch significant verschil: een verschil tussen twee cijfers wordt statistisch significant genoemd, wanneer de kans heel groot is dat dit verschil overeenstemt met een reëel verschil en het risico dat het verschil het resultaat is van toeval, heel klein is.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: aantal kinderen dat een vrouw in het reproductieve leeftijdsinterval zou krijgen indien ze hetzelfde vruchtbaarheidscijfer zou blijven vertonen op elke leeftijd. Het wordt berekend door de [vruchtbaarheidscijfers](#) per leeftijd op te tellen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon wijken aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door

de grote lanen in het zuiden (Churchilllaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de [eerste kroon](#) en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Verouderingscoëfficiënt: de verouderingscoëfficiënt is de verhouding tussen het bevolkingsaandeel van senioren (65 jaar en meer) in vergelijking met het bevolkingsaandeel van de jongsten (jonger dan 18 jaar). Deze meet de vergrijzing van de bevolking.

Vruchtbaarheidscijfer: de verhouding van het aantal levendgeboorten bij vrouwen van een bepaalde leeftijd tot het aantal vrouwen van die leeftijd. De verstreken leeftijd, m.a.w. de leeftijd bij de laatste verjaardag, wordt in aanmerking genomen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de [werkende bevolking](#) (werkend) in de bevolking op beroepsleeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking ([niet-werkende werkzoekenden](#)) in de [beroepsbevolking](#).

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van [statistische sectoren](#), aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociodemografische en fysieke kenmerken.

Voor meer informatie: www.wijkmonitoring.brussels

LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling	ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
BGHGT	Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën	POD	Programmatorische Federale Overheidsdienst
BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij	RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
Brumammo	Brussels Coördinatie Centrum voor Borstkankeropsporing	RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
btw	Belasting over de toegevoegde waarde	RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
EU	Europese Unie	RVV	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions	UCL	Université catholique de Louvain
FOD	Federale Overheidsdienst	WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie
GBP	Gewestelijk bestemmingsplan		
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie		
GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel		
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen		
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid		
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling		
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden		
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn		
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling		
OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers		

VOOR WIE MEER WIL WETEN

MEER INDICATOREN

Wijkmonitoring van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:
www.wijkmonitoring.brussels

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse:
www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad:
www.observatbru.be

NASLAGWERKEN

Corijn, E. & van de Ven, J., 2013, *The Brussels Reader. A small world city to become the capital of Europe*. Bruxelles, VUBPRESS.

Dessouroux, C., 2008, *Espaces partagés, espaces disputés. Bruxelles, une capitale et ses habitants*. Bruxelles, Université libre de Bruxelles (CIRHIBRU) & Ministère de la Région de Bruxelles-Capitale.

Jaumain, S. (Dir.), 2009, *La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire & Patrimoine des communes de Belgique*. Bruxelles, Racine.

Vandermotten, C., 2014, *Bruxelles, une lecture de la ville. De l'Europe des marchands à la capitale de l'Europe*. Bruxelles, Éditions de l'Université de Bruxelles.

Van Hamme, G. (Dir.), Grippa, T., Marissal, P., May, X., Wertz, I. & Loopmans, M. (2015). *Dynamiek van buurten in moeilijkheden in de Belgische stadsgewesten*. ULB – IGEAT. KULeuven – Department of Earth and Environmental Sciences. POD Maatschappelijke Integratie, Brussel. http://forms.mi-is.be/Atlas_NDL.pdf

Zoom op de gemeenten: Sint-Lambrechts-Woluwe

De publicatie “Zoom op de gemeenten” van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft voor het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het territorium waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.observatbru.be